

Модуль №1 ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ

Тема 1. Інтелектуальна власність як право на результат творчої діяльності

- 1.1. Поняття інтелектуальної власності.
- 1.2. Основні інститути права інтелектуальної власності
- 1.3. Система права інтелектуальної власності
- 1.4. Характеристика основних об'єктів інтелектуальної власності
- 1.5. Правові особливості інтелектуальної власності та її законодавче забезпечення в Україні.
- 1.6. Вплив інтелектуальної власності на гуманітарно-духовний розвиток людини та техніко-економічний розвиток суспільства.
- 1.7. Майнове і немайнове право інтелектуальної власності, їх відмінність від прав на матеріальну власність.
- 1.8. Законодавче забезпечення інтелектуальної власності в Україні, його зв'язок з міжнародними угодами, договорами, конвенціями, класифікаторами Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ).

1.1. Поняття інтелектуальної власності.

Під власністю звичайно розуміють право володіти, користуватися і розпоряджатися об'єктом власності. Розрізняють матеріальні і нематеріальні об'єкти власності. Матеріальні об'єкти, наприклад, автомобілі, будинки - відчутні на дотик. Нематеріальні об'єкти, приміром, такі як винахід, музичний твір - невідчутні. Об'єкти інтелектуальної власності відносяться до нематеріальних, невідчутних об'єктів.

Найбільш важливою характеристикою власності є те, що власник може використовувати її на свій розсуд і ніхто не має права законним чином використовувати цю власність без його дозволу. Зрозуміло, власник може дозволити іншим користуватися його власністю, але на законних підставах. Використання ж власності без дозволу її власника є незаконним.

Перш ніж скористатися власністю, потрібно заволодіти нею. Незаконно заволодіти матеріальним об'єктом власності, наприклад, автомобілем, важче ніж об'єктом інтелектуальної власності. До того ж матеріальний об'єкт можна легко розпізнати. Інша справа - об'єкт інтелектуальної власності. У багатьох випадках, щоб заволодіти ним, досить одержати про нього тільки інформацію (наприклад, про ідею винаходу у процесі бесіди). У цьому випадку важко, а часто і неможливо визначити, хто насправді є власником такого об'єкта. З цією особливістю пов'язана підвищена складність охорони і захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Що ж розуміють під терміном "інтелектуальна власність"? Інтелектуальна власність (ІВ) у широкому розумінні означає закріплені

законом права на результати інтелектуальної діяльності у виробничій, науковій, літературній і художній сферах. Інтелектуальна діяльність - це творча діяльність, а творчість - це цілеспрямована розумова робота людини, результатом якої є щось якісно нове, що відрізняється неповторністю, оригінальністю, унікальністю. Чим вищий інтелектуальний потенціал індивідуума, тим цінніші результати його творчої діяльності - інтелектуальна власність.

Інтелектуальна власність має подвійну природу. З одного боку, творець (автор) об'єкта інтелектуальної власності має виняткову можливість розпоряджатися цим результатом на свій розсуд, а також передавати це право іншим особам, тобто воно подібне з правом власності на матеріальні об'єкти (майновим правом). З іншого боку, поряд з майновим правом існує деяке духовне право творця на результат своєї творчої праці, так зване право автора. Тобто автор має одночасно сукупність особистих немайнових (моральних) прав, що не можуть відчужуватися від їхнього власника в силу

їхньої природи та майнових прав. Іншими словами, якщо майнове (економічне право) на результат творчої праці може бути віддільним від творця (переданим іншій особі в обмежене чи необмежене користування), то моральне (немайнове) право автора невіддільне від автора і ніколи не може бути передане іншій особі. Майнові і особисті (немайнові) права на результат творчої діяльності взаємозалежні і найтіснішим чином переплетені, утворюючи нерозривну єдність. Двоякість права - найважливіша особливість інтелектуальної власності.

Іншою особливістю об'єктів інтелектуальної власності є те, що права на них обмежені в часі. Наприклад, типовий термін охорони винаходу - 20 років. Охорона майнових прав на об'єкти авторського права в Україні діє протягом всього життя автора і додатково 70 років після його смерті. Але особисті немайнові права автора охороняються безстроково.

1.2. Основні інститути права інтелектуальної власності

Правові норми, які регулюють суспільні відносини у сфері створення та використання результатів творчої діяльності, утворюють окрему підгалузь цивільного права - право інтелектуальної власності, яка включає до себе декілька інститутів: авторське право та суміжні права, патентне право, інститут правових засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, їх товарів та послуг. Правову охорону отримали також й інші об'єкти інтелектуальної власності.

Інститут авторського права та суміжних прав охороняє результати художньої творчості - твори науки, літератури та мистецтва (об'єкти авторського права), а також об'єкти, які створюються з метою їх

розповсюдження - виконання творів, фонограми та відеограми, програми теле- та радіомовлення (об'єкти суміжних прав).

Патентне право регулює відносини щодо створення, використання та оформлення прав на результати науково-технічної творчості людини. До них відносять винаходи, корисні моделі, промислові зразки. Вони охороняються після спеціального оформлення прав і отримання охоронного документа - патенту.

Виокремлення двох названих інститутів базується на особливостях правової охорони об'єктів авторського права та промислової власності, які пов'язані зі специфікою творчого процесу створення даних об'єктів та умовами їх використання. По-перше, патентне право, на відміну від авторського права, спрямоване на охорону не художньої форми виразу ідей, думок чи понять, а на охорону самої сутності цієї ідеї, тобто змісту творчого технічного (технологічного) рішення. Останнє може бути реалізоване у певній пристрій, механізм, виріб, речовину тощо. По-друге, для патентного права характерна обов'язковість формального визнання технічної (технологічної) ідеї охороноздатним об'єктом. Таке здійснюється Держдепартаментом інтелектуальної власності, що діє у складі Міністерства освіти і науки України. З цією метою Департамент забезпечує функціонування системи експертизи заявок на об'єкти інтелектуальної власності, здійснює державну реєстрацію об'єктів та видає охоронні документи. По-третє, об'єктам патентного права притаманна об'єктивна повторюваність, бо ідентичні технічні або технологічні рішення можуть бути створені кількома особами незалежно один від одного. У зв'язку з цим для патентного права характерне надання охорони за принципом пріоритету, тобто першості у реєстрації охороноздатного об'єкта. Патент чи свідоцтво надається тільки на один об'єкт тому заявнику, чия заявка на реєстрацію була більш ранньою за датою подання. Для об'єктів авторського права така об'єктивна повторюваність не характерна. Оригінальність художньої форми викладення думок обумовлена індивідуальними творчими здібностями творця, залежить від його духовного світу, світогляду, життєвого досвіду, переконань та ставлення до навколишнього світу. Тотожність художніх форм свідчить про плагіат. Через це для надання правової охорони авторським творам немає необхідності проводити їх дослідження на предмет новизни та реєструвати першість їх створення. Твори науки, літератури і мистецтва здобувають правову охорону з моменту їх створення.

У структурі права інтелектуальної власності виділяють також інститут правових засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, їх товарів та послуг. Його норми охороняють такі об'єкти, як комерційне (фірмове) найменування, торговельну марку, географічне зазначення. Ці об'єкти поєднує спільна мета - індивідуалізувати суб'єктів підприємницької діяльності, позначити різницю між ними, дати змогу відрізнити товари та послуги одного суб'єкта від однорідних товарів та послуг іншого, а також

рекламувати як самого суб'єкта, так і якість та властивості його продукції (послуг).

Крім названих об'єктів у ЦК закріплено право інтелектуальної власності на наукове відкриття, комерційну таємницю, нові сорти рослин та породи тварин, раціоналізаторську пропозицію, компоновання (топографію) інтегральної мікросхеми. Хоча правовий режим таких нетрадиційних об'єктів інтелектуальної власності суттєво відрізняється від режиму традиційних об'єктів авторського та патентного права, вони створюються інтелектуальною працею людини, мають науково-технічну та економічну цінність, що і зумовлює необхідність їх охорони на рівні самостійних об'єктів інтелектуальної власності.

Суб'єктивне значення поняття права інтелектуальної власності впливає з положень ст. 418 ЦК: його становлять особисті немайнові права інтелектуальної власності та (або) майнові права інтелектуальної власності, які поширюються на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності. У цьому розумінні право інтелектуальної власності є суб'єктивним правом на інтелектуальний продукт, сукупністю певних правомочностей майнового та немайнового характеру.

Стаття 419 ЦК передбачає, що право інтелектуальної власності та право власності на річ не залежать одне від одного. Перехід права на об'єкт інтелектуальної власності не означає переходу права власності на річ. і, навпаки, перехід права власності на річ не означає переходу права на об'єкт інтелектуальної власності.

1.3. Система права інтелектуальної власності

Правовідносини у сфері інтелектуальної власності в Україні регулюються окремими положеннями Конституції України (ст. 41, 54), нормами Цивільного кодексу України (Книга IV "Право інтелектуальної власності"), Кримінального, Митного кодексів України, Кодексу України про адміністративні правопорушення.

В Україні діють 10 спеціальних законів у сфері інтелектуальної власності. Це закони України: "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі", "Про охорону прав на промислові зразки", "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг", "Про охорону прав на сорти рослин", "Про охорону прав на зазначення походження товарів", "Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем", "Про авторське право і суміжні права", "Про захист економічної конкуренції", "Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм", "Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаних з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування".

Окремі норми, що стосуються інтелектуальної власності, містяться в багатьох інших законах України.

У випадку, коли необхідно врегулювати спори щодо прав на об'єкти інтелектуальної власності між фізичними або юридичними особами України та іноземних держав, верховенство перед національними законами мають міжнародні договори, до яких приєдналася Україна. На сьогодні Україна є учасницею 18 багатосторонніх міжнародних договорів у цій сфері.

За здійснення політики у сфері інтелектуальної власності в Україні відповідає Міністерство освіти і науки України. Виконання конкретних функцій у цій сфері Міністерство освіти і науки України делегувало Державній службі інтелектуальної власності, яка підпорядкована Міністерству освіти і науки України і є урядовим органом державного управління, що уповноважений представляти, реєструвати і підтримувати на території України права на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, зазначення походження товарів, топографії інтегральних мікросхем, а також здійснювати реєстрацію об'єктів авторського права: творів літератури і мистецтва, комп'ютерних програм, баз даних тощо. Державна служба інтелектуальної власності проводить єдину державну політику у сфері охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності. Вона здійснює роботи по удосконаленню законодавчої і нормативної бази, міжнародного співробітництва у сфері інтелектуальної власності, забезпечує умови для введення інтелектуальної власності до господарського обороту, підготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері інтелектуальної власності, взаємодії з громадськими організаціями тощо.

До сфери управління Державної служби інтелектуальної власності включено: Український інститут промислової власності, Українське агентство з авторських і суміжних прав, Інститут інтелектуальної власності і права, Державне підприємство "Інтелзахист". У структурі Державної служби інтелектуальної власності є підрозділи державних інспекторів з питань інтелектуальної власності.

Головною функцією Українського інституту промислової власності (Укрпатенту) є здійснення експертизи заявок на об'єкти промислової власності. Саме його експерти проводять експертизу поданих заявниками матеріалів на предмет відповідності умовам правової охорони і надають експертний висновок. Але охоронний документ - патент або свідоцтво - видає Державна служба інтелектуальної власності. Укрпатент має філію, що надає інформаційні послуги, здійснює патентний пошук.

Головною функцією Українського агентства з авторських і суміжних прав (УААСП) є колективне управління правами авторів. УААСП за бажанням автора здійснює підготовку до державної реєстрації об'єктів авторського права і суміжних прав та видачі автору охоронного документу

-свідоцтва. Важливою функцією УААСП'у є надання допомоги авторам щодо захисту їх прав у разі порушення.

Інститут інтелектуальної власності і права виконує функцію підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері інтелектуальної власності. Він готує спеціалістів і магістрів зі спеціальності "Інтелектуальна власність", а також підвищує кваліфікацію патентних повірених, патентознавців, професійних оцінювачів прав на об'єкти інтелектуальної власності, державних службовців тощо.

Державне підприємство "Інтелзахист" опікується питаннями боротьби з порушеннями прав на об'єкти інтелектуальної власності, причому більшою мірою суміжними правами.

Головним завданням державних інспекторів з питань інтелектуальної власності є попередження правопорушень у сфері інтелектуальної власності. Інспектори - це повноважні представники Державної служби інтелектуальної власності у регіонах України.

Всеукраїнська асоціація інтелектуальної власності має міжвідомчий характер. Вона сприяє доведенню основних проблем, що існують у сфері інтелектуальної власності, до відома законодавчої та виконавчої гілок влади.

Особливе місце займає Всеукраїнська асоціація патентних повірених України. За чинним законодавством саме через патентних повірених здійснюється патентування вітчизняних винаходів за кордоном і навпаки. Патентні повірені надають також кваліфіковані послуги фізичним і юридичним особам з питань правової охорони, використання та захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Товариство винахідників і раціоналізаторів України займається популяризацією винахідницької діяльності, надає винахідникам і раціоналізаторам посильну допомогу в їх діяльності.

Українська асоціація власників товарних знаків опікується інтересами правоволодільців знаків.

1.4. Характеристика основних об'єктів інтелектуальної власності

Коло об'єктів права інтелектуальної власності визначено у ст. 420 ЦК. До них відносять літературні та художні твори, комп'ютерні програми, компіляції даних (бази даних), виконання, фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення, наукові відкриття, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, компоновання (топографії) інтегральних мікросхем; раціоналізаторські пропозиції, сорти рослин та породи тварин, комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення, комерційні таємниці.

Правова охорона об'єктів інтелектуальної власності здійснюється за допомогою надання їм створювачу особливих виключних прав. "Виключність" прав означає, що жодна особа, крім тієї, кому вони належать, не може здійснити використання об'єкта, не маючи на це відповідного дозволу суб'єкта прав. Виключне право - це виключна можливість здійснювати відносно об'єкта закріплені законом правомочності на власний розсуд. Відповідно до ст. 418 ЦК воно є непорушним, оскільки ніхто не може бути позбавлений права інтелектуальної власності чи обмежений у його здійсненні, крім випадків, передбачених законом. Зазначені обмеження можуть бути встановлені заради суспільних, державних інтересів. Так, спеціальне законодавство допускає обмеження майнових прав на винаходи та корисні моделі у випадках надзвичайних обставин (стихійне лихо, катастрофа, епідемія тощо). Їх використання за даних умов дозволяється без попереднього дозволу правовласника, але з обов'язковою виплатою йому відповідної компенсації.

На рис. 1. наведена класифікація об'єктів інтелектуальної власності, що визначені такими у Цивільному кодексі України.

Для зручності всі об'єкти поділені на три групи: об'єкти промислової власності, нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності, об'єкти авторського права і суміжних прав.

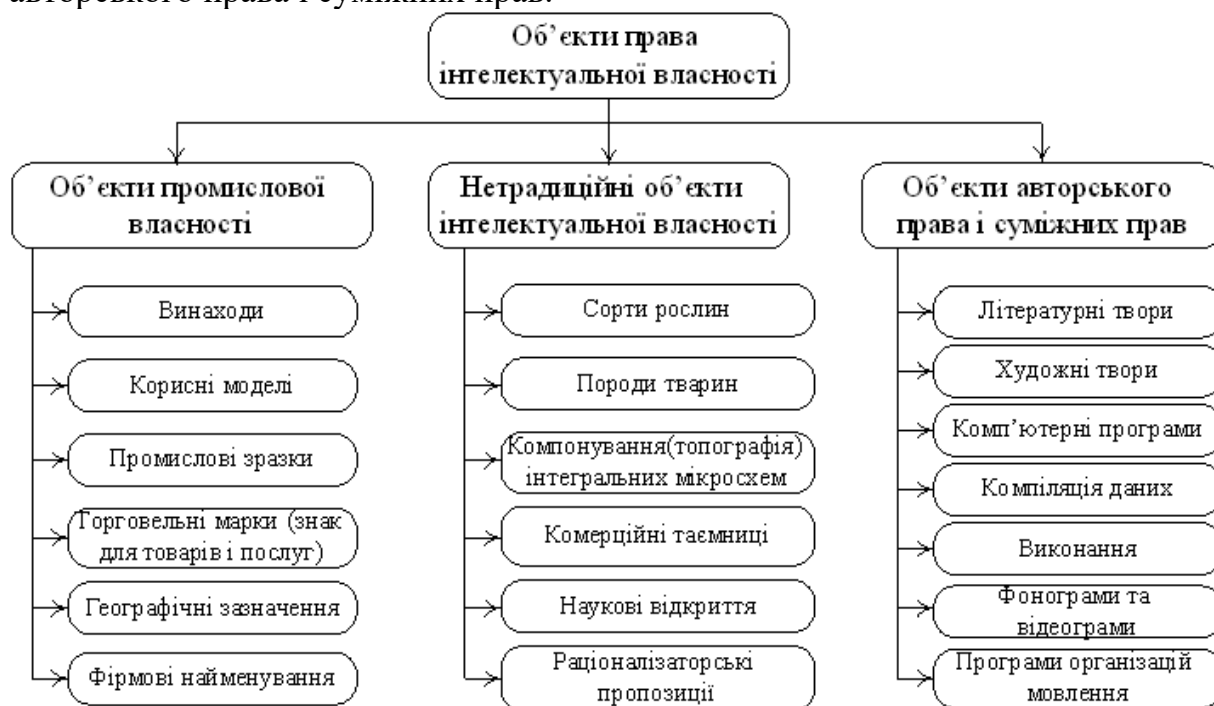

Рисунок 1. Класифікація об'єктів права інтелектуальної власності

1.5. Правові особливості інтелектуальної власності та її законодавче забезпечення в Україні.

Істотною особливістю права інтелектуальної власності порівняно з правом власності на традиційні об'єкти є те, що це власність на об'єкти творчого походження.

Але існує чимало й інших суттєвих відмінностей.

1. Право власності (крім права власності, що встановлюється договором позики) не обмежене будь-яким строком. Цей строк може бути перерваний тільки у випадках, передбачених законом. Право інтелектуальної власності встановлюється лише на певний строк.

2. На окремі об'єкти (винаходи, корисні моделі, промислові зразки тощо) правова охорона встановлюється лише після кваліфікації пропозиції як винаходу чи іншого об'єкта та його державної реєстрації. Встановлення звичайного права власності на матеріальний об'єкт спеціальної кваліфікації не потребує. Державна реєстрація права власності на матеріальні об'єкти необхідна лише у випадках, передбачених законом (нерухомості, транспортних засобів тощо).

3. Найбільш суттєва відмінність між зазначеними правами власності полягає в тому, що звичайне право власності встановлюється на матеріальні об'єкти, предмети навколишнього середовища. Об'єктами права інтелектуальної власності можуть бути лише нематеріальні об'єкти - речі, які в римському приватному праві називались безтілесними. Як уже зазначалося, об'єктами інтелектуальної власності є ідеї, образи, символи, думки, гіпотези. Перелічені об'єкти можуть стати інтелектуальною власністю лише за умови, що вони здатні матеріалізуватись, втілитись у матеріальних носіях. Ідея, яка не здатна до такої матеріалізації, об'єктом права інтелектуальної власності не стає.

4. Ще однією суттєвою відмінністю є здатність об'єкта інтелектуальної власності до тиражування, чого не можна сказати про матеріальні об'єкти власності. Ідеї, образи, звуки, символи тощо мають здатність до багаторазового втілення в матеріальному об'єкті. Наприклад: книга, в якій втілено інтелектуальну власність її автора, може бути тиражована в будь-якій кількості. Але слід мати на увазі, що право інтелектуальної власності встановлюється і діє лише щодо цієї нематеріальної речі, а не щодо матеріальних носіїв, у яких втілено задум автора. Власником матеріальних носіїв, у які втілено об'єкти інтелектуальної власності, будуть інші особи, які придбали такі носії на законній підставі. А суб'єктом права інтелектуальної власності буде лише автор чи його правонаступник.

У сучасних умовах у світі, в тому числі в Україні, прийнято розрізняти два основні напрями інтелектуальної, творчої діяльності. У гуманітарній сфері (для збагачення внутрішнього світу людини, формування його світогляду) створюються твори науки, літератури і

мистецтва - авторське право і суміжні права, у науково-природничій сфері (сприяє підвищенню технічного рівня суспільного виробництва, його ефективності та забезпечують конкурентоспроможність вироблених товарів і послуг, застосовуються переважно у сфері виробництва товарів і надання послуг) - науково-технічна творчість або, як її ще називають, право промислової власності. Кожен із цих напрямів діяльності складається з численних окремих видів.

1.6. Вплив інтелектуальної власності на гуманітарно-духовний розвиток людини та техніко-економічний розвиток суспільства.

Важко переоцінити роль авторського права в розвитку культури суспільства, особливо у сфері культурного (духовного) розвитку його громадян. Звичайно, об'єкти авторського права: літературні й художні твори можна самим не створювати, а запозичати їх від інших держав. Однак, такий шлях варто вважати змушеним і, в остаточному підсумку, хибним. Надзвичайно важливо, щоб твори літератури і мистецтва створювалися авторами, які належать до того суспільства, якому вони адресовані, а суспільство, у свою чергу, повинно бачити своє відображення в цих творах. Використання чужоземних робіт у розумних межах варто вважати виправданим настільки, наскільки це сприяє культурному обміну і взаємному збагаченню ідеями.

Розвиток національної творчості не має перспектив, якщо автору не гарантована авторська винагорода за його творчу працю. Тому охорона авторського права і суміжних прав передбачає не тільки виплату справедливої винагороди авторам, але й належний захист прав видавців і виконавців.

Вплив винаходів на економічний розвиток може здійснюватися за чотирма каналами:

1. Інформація про патенти полегшує передачу (трансфер) технологій і сприяє залученню прямих іноземних інвестицій.
2. Патенти стимулюють наукові дослідження.
3. Патенти є каталізатором нових технологій і бізнесу.
4. Бізнес накопичує патенти і комерціалізує їх шляхом передачі прав через ліцензійні угоди, внесення до статутного капіталу підприємств, використання у власному виробництві для отримання додаткового прибутку.

Важко переоцінити роль такого об'єкта як торговельна марка, у просуванні товару на ринок. Вдала торговельна марка - важливий внесок в економіку підприємства тому, що вона дозволяє зайняти на ринку вигідне положення, засноване на визнанні даної торговельної марки покупцями.

Вдало "розкручена" торговельна марка приносить її правоволодільцю додатковий прибуток понад того, який би він отримав без її використання. Перевагою торговельної марки перед винаходом є те, що строк користування правами на неї практично не обмежений у часі.

1.7. Майнове і немайнове право інтелектуальної власності, їх відмінність від прав на матеріальну власність.

Виключні права інтелектуальної власності за своїм характером та об'єктом поділяються на особисті немайнові та майнові. Особисті немайнові права необхідні для охорони гідності творця, його імені, творчої репутації, забезпечення його суспільного визнання. Майнові права дозволяють реалізувати майновий інтерес правовласника в отриманні доходів від використання інтелектуального продукту.

До особистих немайнових прав загальні норми відносять право на визнання людини творцем об'єкта інтелектуальної власності, право перешкоджати будь-якому посяганню, здатному завдати шкоди честі чи репутації творця, а також інші немайнові права, встановлені законом.

Право на визнання людини творцем, яке також називають правом авторства, коли йдеться про художні твори та промислову власність, вважають основою всіх інших прав, оскільки воно визначає їх належного носія і є засобом захисту особистості у її творчих проявах. Це право означає визнання авторства за однією особою - творцем інтелектуального продукту. Його реалізація забезпечує захист від плагіату, тобто привласнення авторства іншою особою, дає можливість вимагати визнання авторства у разі його оспорювання чи заперечення іншою особою. Оскільки авторство є об'єктивним фактом, його не можна змінити ні згодою осіб, ні одностороннім волевиявленням.

Право перешкоджати будь-якому посяганню на інтелектуальну власність забезпечує захист об'єктів від перекручення, спотворення, зміни під час використання і, таким чином, дозволяє зберегти репутацію творця та його продукту. Так, не можна без згоди творця скоротити для видання літературний твір або доповнити коментарями наукову статтю, зробити переробку музичного твору, або запропонувати для продажу конструктивно змінений пристрій, що виготовляється з дозволу патентовласника. Це право дає можливість вимагати припинення порушуючих дій, усунення всіх змін та спотворень, заборонити обнародування чи введення в обіг зміненого об'єкта.

Спеціальне законодавство передбачає інші види немайнових прав, що обумовлено особливостями різних об'єктів інтелектуальної власності.

Особливістю всіх особистих немайнових прав є те, що вони належать і можуть бути здійснені тільки особою, яка створила інтелектуальний

продукт. Ці права є невідчужуваними, тобто не можуть передаватися іншим особам, не допускається відмова від них та їх примусове припинення. Вони є безстроковими (ст. 425 ЦК). Після смерті творця вони припиняються, а особливе право на охорону авторства виникає у спадкоємця (ів).

Майнові права інтелектуальної власності передбачають належність їх володільцю сукупності правових можливостей, а саме: самостійно, власними активними діями використовувати інтелектуальний продукт; дозволяти його використання іншим особам, укладаючи відповідний договір про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності; перешкоджати неправомірному використанню об'єкта або шляхом прямої заборони з метою усунення загрози неправомірного використання, або шляхом застосування способів судового захисту, спрямованих на припинення порушуючих дій (ст. 424 ЦК).

Майнові права прийнято класифікувати залежно від способів використання того чи іншого інтелектуального продукту. Авторів твору надані майнові права на опублікування, відтворення, публічне сповіщення, переклад, розповсюдження твору тощо. Стосовно винаходів і корисних моделей передбачені майнові права на виготовлення продукту із застосуванням запатентованого винаходу (корисної моделі), на застосування такого продукту, його продаж, імпорт, а також на застосування запатентованого процесу.

На відміну від особистих, майнові права є відчужуваними, можуть передаватися за договором, бути внеском до первинного капіталу юридичної особи, предметом договору застави та інших зобов'язань, причому як у повному обсязі, так і в частині окремих прав. Їх чинність обмежена строками, встановленими кодексом та спеціальним законодавством (ст. 425 ЦК). Майнові права правонаступника обмежуються строком дії ліцензійного договору. Законодавством передбачена можливість дострокового припинення майнових прав на об'єкти промислової власності у разі невиконання їх володільцем обов'язку щодо підтримання дії охоронного документа (патенту чи свідоцтва) шляхом сплати періодичних платежів. Крім того, суб'єкт промислової власності може сам ініціювати дострокове припинення майнових прав шляхом подання відповідної заяви до Державного Департаменту інтелектуальної власності.

Суб'єкту права інтелектуальної власності, як правило, надається комплекс прав немайнового та майнового характеру. Однак охорона деяких об'єктів здійснюється через надання тільки майнових прав. Це стосується тих продуктів, які не мають тісного зв'язку з особистістю творця. Захист цих прав спрямований, насамперед, на створення монополії використання на ринку однорідних товарів та послуг, що в свою чергу впливає на отримання прибутку. Саме у такій спосіб охороняються

майнові інтереси власника комерційного найменування, торговельної марки, географічного зазначення, комерційної таємниці.

Особисті немайнові права інтелектуальної власності не залежать від майнових прав інтелектуальної власності (ст.423 ЦК). Тому передача майнових прав за договором, їх обмеження або нездійснення не припиняє, не впливає на обсяг немайнових прав та не означає відмову від них. Так, якщо автор винаходу передає іншій особі право бути заявником на отримання патенту, він у всякому разі зберігає право вважатися автором цього винаходу і бути зазначеним як автор у патенті.

Законом можуть бути встановлені винятки та обмеження у майнових правах інтелектуальної власності, але за умови, що вони не створюють істотних перешкод для нормальної реалізації майнових прав та здійснення законних інтересів суб'єктів цих прав (ч. 2 ст. 424 ЦК). Винятки у майнових правах означають, що за певних обставин та у межах, встановлених законом, майнові права інтелектуальної власності не діють. Інакше такі випадки у законодавстві називаються правомірним використанням без дозволу правоволодільця. Обмеження майнових прав слід розуміти як певне звуження обсягу майнового права у випадках, визначених законом. Винятки та обмеження можуть застосовуватися лише у тих межах, які окреслює правова норма, і розширеному тлумаченню не підлягають.

Загальні положення права інтелектуальної власності містять бланкетну норму (ст. 422 ЦК), яка для визначення питання про підстави та момент виникнення інтелектуальних прав відсилає до спеціальних норм ЦК, інших законів або положень конкретного договору. Узагальнюючи їх зміст, можна сформулювати два основних правила про виникнення інтелектуальних прав.

Перше - це правило фактичного створення об'єкта інтелектуальної власності, з яким і збігається момент виникнення виключних прав. Воно діє відносно творів науки, літератури та мистецтва.

Друге - правило про дотримання формальностей як умови виникнення виключних прав, які передбачають подання заявки до реєстраційного органу, проведення експертизи, видачу охоронного документа, реєстрацію відомостей про це у спеціальному реєстрі. Дані умови застосовуються до тих об'єктів, які повинні мати ознаки, що відрізняють їх від об'єктів іншого виду, відповідати критеріям охороноздатності та не бути тотожними з тими, що раніше отримали правову охорону. Це стосується всіх об'єктів промислової власності, а також торговельних марок, географічних зазначень. Правова охорона виникає тільки після перевірки відповідності даним умовам, що засвідчується охоронним документом. Формальності щодо надання охорони раціоналізаторській пропозиції, комерційній таємниці дещо відрізняються. Необхідне визнання

об'єктів охороноздатними здійснюється самостійно суб'єктом підприємницької діяльності, який зацікавлений у їх охороні.

1.8. Законодавче забезпечення інтелектуальної власності в Україні, його зв'язок з міжнародними угодами, договорами, конвенціями, класифікаторами Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ).

Основою міжнародної системи інтелектуальної власності є низка угод (25), більшість з яких регулюють правовідносини у сфері промислової власності, а ще декілька – у сфері авторського права і суміжних прав:

- Конвенція, що засновує Всесвітню організацію інтелектуальної власності.

Договори з охорони прав інтелектуальної власності. Ця група договорів визначає міжнародно-визнані основні стандарти охорони інтелектуальної власності в кожній країні:

- Договір про патентне право.
- Паризька Конвенція про охорону промислової власності.
- Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів.
- Римська конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм та організацій мовлення.
- Найробський договір про охорону олімпійського символу.
- Договір про закони щодо товарних знаків.
- Брюссельська конвенція про розповсюдження несучих програми сигналів, що передаються через супутники.
- Договір ВОІВ з авторського права.
- Договір ВОІВ з виконань і фонограм.
- Договір про міжнародну реєстрацію аудіовізуальних творів.
- Мадридська угода з недопущення неправдивих або тих, що вводять в оману, зазначень походження товарів.
- Конвенція про охорону виробників фонограм від несанкціонованого відтворення їхніх фонограм.
- Вашингтонський договір щодо прав інтелектуальної власності за відношенням до топографій інтегральних мікросхем.

Договори з глобальної системи охорони. Ця група договорів забезпечує, щоб кожна міжнародна реєстрація або подача заявки діяли у будь-якій відповідній державі, що приєдналася до угоди. Послуги, що надає ВОІВ відповідно до цих договорів, спрощують і зменшують вартість підготовки

або подачі окремих заявок у всіх країнах, у яких проводиться запит охорони щодо певного права інтелектуальної власності.

- Договір про патентну кооперацію.
- Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків.
- Протокол до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків.
- Гаазька угода про міжнародне депонування промислових зразків.
- Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів для цілей патентної процедури.
- Лісабонська угода про охорону місць походження та їх міжнародну реєстрацію.

Договори про класифікації. Ця група договорів створює системи класифікацій, які організують інформацію про винаходи, товарні знаки і промислові зразки в індексовані, керовані структури для полегшення пошуку:

- Локарнська угода про установлення міжнародної класифікації промислових зразків.
- Ніццька угода про міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків.
- Страсбурзька угода про Міжнародну патентну класифікацію.
- Віденська угода про заснування міжнародної класифікації зображувальних елементів знаків.
- Міжнародна конвенція про охорону сортів рослин.

Україна ратифікувала 19 з цих угод:

- Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів 1886 року, учасницею якої Україна є з 31 травня 1995 р.
- Страсбурзька угода про Міжнародну патентну класифікацію від 24 березня 1971 р. (Україна приєдналася 17 грудня 2008 р.).
- Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів для цілей патентної процедури від 28 квітня 1977 р., до якого Україна приєдналася 1 листопада 1996 р.
- Гаазька угода про міжнародну реєстрацію промислових зразків (Гаазький акт, прийнятий 28 листопада 1960 р. та Женевський акт, прийнятий 2 липня 1999 р.), до якої Україна приєдналася 17 січня 2002 р.
- Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків від 14 квітня 1891 р., яка набула чинності для України 25 грудня 1991 р.

- Протокол до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків від 28 червня 1989 р., який набув чинності для України одночасно із самою угодою.
- Найробський договір про охорону олімпійського символу від 26 вересня 1981 р., учасницею якого Україна є з 20 грудня 1998 р.
- Ніщцька угода про міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків від 15 червня 1957 р., до якої Україна приєдналася 1 червня 2000 р.
- Договір про патентну кооперацію від 19 червня 1970 р., чинний для України з 1991 року.
- Договір про патентне право, прийнятий 1 червня 2000 р. у м. Женеві, до якого Україна приєдналася з 22 листопада 2002 р.
- Паризька Конвенція про охорону промислової власності 1883 року, учасницею якої Україна стала у 1991 році.
- Конвенція про охорону виробників фонограм від несанкціонованого відтворення їх фонограм 1971 року, до якої Україна приєдналась у 1999 році.
- Римська конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм та організацій мовлення 1961 року, до якої Україна приєдналась у 2001 році.
- Договір про закони щодо товарних знаків, підписаний 27 жовтня 1994 р. у м. Женеві, ратифікований Україною 13 жовтня 1995 р.
- Міжнародна конвенція з охорони нових сортів рослин від 2 грудня 1961 р., членом якої Україна є з 3 листопада 1995 р.
- Договір ВОІВ з авторського права 1996 року, до якого Україна приєдналася у 2001 році.
- Конвенція, що засновує Всесвітню організацію інтелектуальної власності.
- Договір ВОІВ з виконань і фонограм 1996 року, до якого Україна приєдналася у 2001 році.
- Всесвітня конвенція про авторське право 1952 року, ратифікована Україною у 1993 році.

Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ)

Адміністративні функції цих договорів і угод виконує Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ), що була створена у 1967 році на Дипломатичній конференції у Стокгольмі, відповідно до Конвенції

про заснування ВОІВ. У 1974 році ВОІВ отримала статус однієї з 16-ти спеціалізованих організацій ООН. На сьогодні членами ВОІВ є 184 держави, зокрема і Україна, яка, до речі, як держава-засновниця ООН, стала однією із засновників ВОІВ. На засіданнях організації статус спостерігача отримали близько 250 міжнародних неурядових організацій. Секретаріат ВОІВ або Міжнародне бюро знаходиться у Швейцарії (м. Женева) і має співробітників, що представляють близько 90 держав. Генеральним директором організації з 1 жовтня 2008 р. є Френсіс Гаррі.

ВОІВ є найстаршою міжнародною організацією у сфері охорони інтелектуальної власності. Фактично вона утворилася в 1893 році на дипломатичній конференції, коли два бюро, які виконували адміністративні функції Паризької (з охорони промислової власності) та Бернської (про охорону літературних і художніх творів) конвенцій, об'єдналися в одну установу під назвою БІРПІ (Об'єднане Міжнародне бюро з охорони інтелектуальної власності).

Україна також є державою-членом Всесвітньої конвенції про авторське право, яка була розроблена і прийнята на спеціальній конференції, проведеній у Женеві під егідою ЮНЕСКО у 1952 році. Головна мета Конвенції – створення універсального режиму для охорони і захисту авторських прав на літературні, наукові й художні твори на міжнародному рівні. Маються на увазі такі різновиди творів, як письмові, музичні, драматичні й кінематографічні, твори живопису, графіки та скульптури.

Крім того, Україна є стороною цілого ряду міждержавних (двосторонніх та в рамках СНД) угод про співробітництво у сфері охорони, використання і захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Тема 2. Об'єкти права інтелектуально власності, їх визначення і особливості та умови використання.

2.1. Об'єкти авторського і суміжного права.

2.2. Об'єкти наукової, технічної та виробничої сфери діяльності.

2.3. Об'єкти комерційної сфери діяльності.

2.4. Термін "промислова власність" та його сутність при класифікації об'єктів інтелектуальної власності.

2.5. Корисні моделі і промислові зразки.

2.1. Об'єкти авторського і суміжного права.

Ці об'єкти права інтелектуальної власності, у свою чергу, поділяються на дві групи - власне об'єкти авторського права: твори літератури і мистецтва, комп'ютерні програми, компіляції даних (бази даних) і об'єкти, суміжні з авторськими правами, до яких відносяться виконання творів, фонограми і відеограми, програми (передачі) організацій мовлення.

Перелік об'єктів права інтелектуальної власності, наведений на рис. 1, не є вичерпним. З розвитком людської цивілізації будуть з'являтися все нові й нові об'єкти права інтелектуальної власності, насамперед у галузі інформаційних технологій, генної інженерії тощо.

2.2. Об'єкти наукової, технічної та виробничої сфери діяльності.

Об'єкти науково-технічної інформації

- Науково-технічна документація: результати науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної, виробничої та громадської діяльності, зафіксовані у формі, яка забезпечує їх відтворення, використання та поширення.
- Наукові відкриття: встановлення раніше невідомих, об'єктивно існуючих закономірностей, властивостей і явищ матеріального світу.
- Рационалізаторські пропозиції: пропозиція нова і корисна для підприємства, якому вона подана і передбачає створення, або заміну конструкції виробів, технології виробництва і застосовуваної техніки, або складу матеріалу. Сорти рослин (селекційні досягнення): сорт є новим та відповідає умовам відмінності, однорідності і стабільності.
- Породи тварин (селекційні досягнення): порода є новою та відповідає умовам відмінності, однорідності і стабільності.

Об'єкти промислової власності

- Винаходи: продукт (пристрій, речовина, штам мікроорганізму, культура клітин рослин і тварин), спосіб, застосування раніше відомого продукту чи способу за новим призначенням, якщо він новий, має винахідницький рівень і є промислово придатним. Корисні моделі: конструктивне виконання пристрою, що є новим і промислово придатним.
- Промислові зразки: форма, малюнок чи розфарбування або їх поєднання, що визначають зовнішній вигляд промислового виробу і призначені для задоволення естетичних та ергономічних потреб, якщо він новий і промислово придатний.
- Топографії інтегральних мікросхем: зафіксоване на матеріальному носії просторово-геометричне розміщення сукупності елементів інтегральної мікросхеми та з'єднань між ними.
- Секретні об'єкти: об'єкти промислової власності (винаходи, корисні моделі і промислові зразки), що становлять державну таємницю.
- Захист від недобросовісної конкуренції: захист через адміністративні чи судові органи від недобросовісних конкурентних дій — неправомірне використання ділової репутації підприємця, створення перешкод у процесі конкуренції, неправомірне використання комерційної таємниці.

2.3. Об'єкти комерційної сфери діяльності.

Об'єктами комерційної діяльності виступають товари і послуги, які мають вартість і реалізуються на ринку.

Товар – продукт виробничо-економічної діяльності або природне багатство, яке має вартість на ринку у грошовій формі. До товарів належать як матеріальні речі, так і нематеріальні цінності (послуги, ідеї).

Товари, що мають матеріально-речову форму, за призначенням можуть бути поділені на:

1. Споживчі товари, що служать для задоволення особистих потреб та потреб домашніх господарств (продовольчі товари; непродовольчі товари).

2. Товари виробничого призначення: сировина, матеріали; напівфабрикати, запчастини; машини, обладнання, устаткування; інвентар; виробничі засоби. Ці товари мають такі особливості:

- використовуються у сфері виробничого споживання;
- переносять свою вартість повністю або частково на готовий продукт у процесі виробництва.

Послуга – це товар, що не набуває матеріально-речової форми і задовольняє певні потреби замовників – особисті і колективні. Вона є результатом різноманітної діяльності, що здійснюється виробником на замовлення споживачів і, як правило, призводить до зміни стану одиниць, які споживають ці послуги. Специфіка послуги як товару полягає в тому, що:

- послуга не накопичується (за винятком окремих видів);
- не транспортується;
- не існує окремо від виробників, тобто вона споживається, в основному, в момент її надання.

Надзвичайно широкий діапазон видів послуг, який складається на сучасному ринку, може бути поділений на п'ять груп:

Перша група включає побутові послуги до яких відносять ті види робіт і діяльності в нематеріальній формі, які пов'язані з задоволенням особистих або сімейних потреб (ремонт одягу, взуття, побутових машин, перукарські послуги).

Друга група – соціально-культурні послуги, що спрямовані на задоволення потреб, пов'язаних з соціальним становленням людини, її соціальною діяльністю, а також забезпеченням соціальних прав і гарантій (виховання і освіта людини, охорона здоров'я, ритуальні послуги, туризм).

Третя група містить обмежене коло послуг, головним чином пов'язаних із забезпеченням умов життя (ремонт житла, газо-, тепло-, електропостачання).

Четверта характеризується послугами інженерно-технічного характеру, до яких можна віднести транспортні, будівельні, ремонтні. Крім того, до цього блоку належить інжиніринг - послуга, пов'язана з проектуванням, будівництвом та оснащенням технічних об'єктів і систем.

П'ята група - особливі послуги:

1. Правові послуги - (нотаріальні, адвокатські, арбітражні, консультативні) мають, головним чином, соціальний характер. Але вони спрямовані на правовий захист як фізичних осіб, так і юридичних осіб, тому винесені в окрему групу.

2. Консалтингові послуги надаються у вигляді усних або письмових консультацій широкого кола питань економічного, фінансового, зовнішньоекономічного, маркетингового характеру тощо.

3. Торгівельно-посередницькі послуги характеризуються багатозмістовністю і різноманітністю. Вони можуть бути поділені на основні послуги: агентські, консигнаційні, біржові, аукціонні, брокерські, дистриб'юторські, франчайзингові тощо.

4. Банківсько-фінансові послуги характерні для фондового ринку і пов'язані з купівлею-продажем валют, акцій, облігацій та інших видів цінних паперів.

5. Інформаційні послуги набули останніми роками швидкого і широкомасштабного розвитку. Конкретно ці послуги проявляються у вигляді надання відомостей, даних, показників, обробки інформації, передачі інформації, забезпечення електронного бізнесу.

До особливих об'єктів комерційної діяльності належать ті, які мають особливу специфіку і не можуть бути об'єднані за загальними рисами й ознаками:

1. **Нерухомість.** Цивільний кодекс України визначає, що до нерухомості належать земельні ділянки, а також об'єкти, розташовані на земельній ділянці, переміщення яких є неможливим без їх знецінення та зміни призначення. Поняття нерухомості може поширюватися на повітряні та морські судна, судна внутрішнього плавання, космічні об'єкти, а також інші речі, права на які підлягають державній реєстрації.

2. **Оренда.** Оренда передбачає передачу орендодавцем орендарю майна на обумовлений термін з викупом або без викупу майна.

Лізинг – це специфічна система перспективного фінансування, в якій задіяні орендні відносини, елементи кредитного фінансування, розрахунки за борговими зобов'язаннями та інші фінансові механізми.

3. **Результати інтелектуальної праці** належать до об'єктів торгівлі науково-технічними знаннями: патенти, ліцензії, "ноу-хау", товарні знаки, промислові взірці (моделі).

Патент на винахід – це свідоцтво компетентного державного або міжнародного органу, яке видається виробнику (розробнику) на його монопольне право розпоряджатися і використовувати винахід.

Ліцензія – це надання фізичній або юридичній особі права використовувати захищені патентом об'єкти інтелектуальної власності, технологію виробництва, інформацію тощо.

"Ноу-хау" – це форма інтелектуальної власності у вигляді певної сукупності технічних, економічних та інших знань, втілених у відповідній документації, навичках і виробничому досвіді, що мають комерційну цінність і необхідні для освоєння нової техніки і технології, впровадження досконаліших методів управління тощо. Ноу-хау є: технічні знання, практичний економічний, організаційний, управлінський та інший досвід, що мають певну цінність, характерні для будь-якого відтворювального циклу та професійної практики і не забезпечені патентним захистом. Охоплюють комерційні таємниці, незапатентовані технологічні процеси, інформацію про передові методи організації виробництва, іншу інформацію виробничого і торгового характеру, недоступну широкій

громадськості. Елементами ноу-хау є: керівництво до використання, специфікації, формули, рецептури, документація і схеми організації виробництва, характеристики технології виготовлення товару, знання в галузі маркетингу, в сфері оформлення продукції, навички проведення досліджень тощо.

Ознаки ноу-хау:

- 1) конфіденційність, секретність цього виду інформації;
- 2) сукупність різних знань і наукового, технічного, виробничого, адміністративного, фінансового, комерційного або іншого досвіду, що використовуються у діяльності підприємства або професійно, але не стали загальним набутком.

Товарний знак – зареєстроване у встановленому порядку позначення, яке проставляється на товарі або його упаковці для відокремлення товарів, вироблених однією фірмою, від подібних товарів інших підприємств. Товарний знак може бути графічним (наприклад, “Золота арка” (1968) компанії “Макдональдс”), словесним (“Rolls-Royce” (1906)), просторовим або комбінацією цих ознак.

2.4. Термін "промислова власність" та його сутність при класифікації об'єктів інтелектуальної власності.

Промислова власність є частиною інтелектуальної власності і безпосередньо стосується творів людини в будь-якій сфері її діяльності. Об'єктами промислової власності є винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, фірмові найменування, географічні вказівки походження товарів тощо.

Поняття промислова власність досить умовне, оскільки безпосередньо в промисловості застосовують в основному винаходи, корисні моделі та промислові зразки, які, на відміну від сфери матеріального виробництва (товари, промислова продукція), відображаються в описах, розрахунках, кресленнях, що можуть бути тиражовані та передані в промислове виробництво. Термін промислова власність використовують тому, що винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг тощо, оцінюються передусім з позицій промислової значущості, економічної ефективності, отримання прибутку під час їх використання у виробничій діяльності.

Виключні права на винахід, корисну модель чи промисловий зразок засвідчуються патентом. За чинним законодавством України патент є єдиним документом, що засвідчує такі права.

Отже, патент – це офіційний охоронний документ, що видається уповноваженим на це органом. В Україні патентування здійснює Державний орган виконавчої влади з інтелектуальної власності

(Укрпатент). Патент може бути видано тільки автору чи роботодавцю або ж правонаступникам зазначених осіб.

Запатентований винахід може використовуватися (виготовлятися, застосовуватися, продаватися, імпортуватися) зазвичайних обставин тільки з дозволу власника патенту. Патент є документом, що забезпечує захист патентовласника від конкурентів на ринку.

Винахід – це ідея винахідника, що дозволяє на практиці вирішити конкретну проблему в сфері техніки. Об'єктами винаходиможуть бути: пристрій, спосіб, речовина, штам мікроорганізму, культури клітин рослин і тварин, а також застосування відомого пристрою, способу, речовини, штаму за новим призначенням.

До промислових зразків належать не тільки власне зразки виробів, а й художньо-конструкторське вирішення виробу, що визначає його зовнішній вигляд, тобто, дизайн виробу. Наприклад, промисловим зразком може бути зовнішній вигляд телефонного апарата, килима, якого-небудь пакування тощо.

Корисна модель визначається в національному законодавстві України як конструктивне виконання засобів виробництва і предметів споживання, а також їхніх складових частин.

У самому загальному розумінні, поняття "корисна модель" – це так званий малий винахід, тобто винахід, який є відповідним критерію новизни, але має невисокий творчий рівень. Наприклад, у Кореї захищено як корисну модель конструкцію запальнички, скомбіновану з відкривачкою для пивних пляшок. За невисокого творчого рівня такого технічного рішення, практична цінність цієї моделі безсумнівна, оскільки вона забезпечує виробнику високий прибуток. Охорона корисних моделей дає змогу швидко і дешево патентувати конструктивні розробки. Правову охорону корисних моделей надають на 5 років, на відміну від патенту на винахід, термін охорони якого 20 років. Більш короткий термін, обумовлено швидким оновленням споживчого ринку в умовах конкуренції, й компенсується більш простим механізмом захисту заявок на корисні моделі. Заявку на корисну модель розглядають тільки за процедурою формальної експертизи, що дозволяє заявнику швидко одержати свідоцтво про інтелектуальну власність на корисну модель (не пізніше ніж через півроку).

Товарний знак і знак обслуговування – це символи, які застосовують для ідентифікації виробника. Наприклад, товарний знак фірми "Мерседес" – трипроменева зірка. Товарні знаки, знаки обслуговування та найменування місць походження товарів також охороняються законом. Найменування місць походження товарів охороняються для підтримки і стимулювання певних виробництв і ремесел, що поставляють на ринок продукцію з унікальними якостями. Наприклад, «Яготинське масло», «Моршинська вода».

2.5. Корисні моделі і промислові зразки.

Корисна модель — це конструктивне виконання пристрою, яке відповідає умовам патентоспроможності, а саме: є новим і промислово придатним.

Корисна модель дуже подібна до винаходу, проте їх слід відрізнити. По-перше, з умов патентоспроможності корисної моделі виключено винахідницький рівень, тобто достатньо лише новизни та промислової придатності. По-друге, об'єктом винаходу є продукти, способи і використання відомих раніше рішень за новим призначенням, а об'єктом корисної моделі — конструктивне виконання пристрою, тобто його оригінальне конструювання. По-третє, якщо винахід містить сутність заявленої пропозиції, то корисна модель — викладення цієї сутності в просторі.

ЦК відносить до об'єктів корисної моделі продукт (пристрій, речовину тощо) або процес у будь-якій сфері технології.

Промисловий зразок — це нове конструктивне вирішення виробу, що визначає його зовнішній вигляд і придатне для здійснення промисловим способом.

Промисловий зразок є таким, що відповідає умовам патентоспроможності, якщо він є новим та промислово придатним.

Об'єктом промислового зразка є форма, малюнок чи розфарбування або їх поєднання, що визначають зовнішній вигляд промислового виробу. Об'єкти промислового зразка призначені для задоволення ергономічних та естетичних потреб.

Як промислові зразки не можуть отримати правову охорону такі об'єкти: об'єкти архітектури (окрім малих архітектурних форм), промислові, гідротехнічні та інші стаціонарні споруди; друкована продукція; об'єкти нестійкої форми з рідких, газоподібних, сипких або подібних їм речовин тощо.

Набуття права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель і промисловий зразок засвідчується патентом.

Тема 3. Суб'єкти інтелектуальної власності в Україні.

3.1. Система інтелектуальної власності в Україні.

3.2. Суб'єкти майнового і немайнового права на об'єкти інтелектуальної власності.

3.3. Суб'єкти структури управління інтелектуальною власністю в Україні, особливості їх функціонування і взаємодія з суб'єктами права інтелектуальної власності.

3.4. Державна служба інтелектуальної власності як орган управління системою інтелектуальної власності в Україні, його функціональні завдання та взаємодія з підпорядкованими йому державними

підприємствами - "Українським інститутом промислової власності", "Українським агентством з авторських і суміжних прав", "Інтелзахистом", комерційними та громадськими організаціями інтелектуальної власності в Україні.

3.1. Система інтелектуальної власності в Україні.

Правовідносини у сфері інтелектуальної власності в Україні регулюються окремими положеннями Конституції України (ст. 41, 54), нормами Цивільного кодексу України (Книга IV "Право інтелектуальної власності"), Кримінального, Митного кодексів України, Кодексу України про адміністративні правопорушення.

В Україні діють 10 спеціальних законів у сфері інтелектуальної власності. Це закони України: "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі", "Про охорону прав на промислові зразки", "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг", "Про охорону прав на сорти рослин", "Про охорону прав на зазначення походження товарів", "Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем", "Про авторське право і суміжні права", "Про захист економічної конкуренції", "Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм", "Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаних з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування".

Окремі норми, що стосуються інтелектуальної власності, містяться в багатьох інших законах України.

У випадку, коли необхідно врегулювати спори щодо прав на об'єкти інтелектуальної власності між фізичними або юридичними особами України та іноземних держав, верховенство перед національними законами мають міжнародні договори, до яких приєдналася Україна. На сьогодні Україна є учасницею 18 багатосторонніх міжнародних договорів у цій сфері.

3.2. Суб'єкти майнового і немайнового права на об'єкти інтелектуальної власності.

Суб'єктами права інтелектуальної власності є: творець (творці) об'єкта права інтелектуальної власності (автор, виконавець, винахідник тощо) та інші особи, яким належать за заповітом або за договором особисті немайнові та (або) майнові права інтелектуальної власності.

Суб'єктами права на винаходи, корисні моделі, промислові зразки є автори або фізичні чи юридичні особи, до яких право авторів перейшло за договором чи заповітом.

Суб'єктами права на торговельні марки, зазначення походження товарів можуть бути юридичні особи, а також фізичні особи, якщо вони здійснюють підприємницьку діяльність.

Суб'єктом правовідносин, що виникають у процесі створення і використання сортів рослин, може бути будь-яка юридична чи фізична особа.

Суб'єктом права на раціоналізаторську пропозицію є раціоналізатор, тобто автор раціоналізаторської пропозиції, що створив її творчою працею.

Виходячи з того, що комерційною таємницею відповідно до чинного законодавства визнаються, в основному відомості, що стосуються підприємницької діяльності, суб'єктами права на комерційну таємницю (ноу-хау) є особи, що займаються підприємницькою діяльністю і якими можуть бути як фізичні, так і юридичні особи. До суб'єктів авторського права відносяться:

- ✓ автори творів;
- ✓ спадкоємці й інші правонаступники;
- ✓ організації, що керують майновими правами авторів на колективній основі.

Авторами визнаються особи, творчою працею яких створений твір. Авторами визнаються не тільки творці оригінальних творів, але й творці похідних (залежних) творів, таких як: переклади, переробки, копії творів мистецтва тощо.

Поряд з фізичними особами, власниками авторських прав можуть бути юридичні особи, що придбали окремі авторські повноваження за договором з автором чи одержали їх за заповітом або в інших випадках.

Суб'єктами авторського права після смерті автора стають його спадкоємці. Спадкування авторських прав здійснюється або за законом, або за заповітом. При спадкуванні за законом спадкоємцями можуть стати тільки громадяни, що є законними спадкоємцями. При спадкуванні за заповітом авторські права можуть бути передані будь-якому громадянину.

Суб'єктами авторського права можуть бути також видавництва, театри, кіностудії та інші організації, що займаються використанням творів.

Організації, що керують майновими правами автора на колективній основі, не є власниками авторських прав. У відносинах із третіми особами вони виступають як представники авторів і діють від їхнього імені, в їхніх інтересах. Це порівняно нове явище для України і до кінця законодавчо воно не врегульовано.

3.3. Суб'єкти структури управління інтелектуальною власністю в Україні, особливості їх функціонування і взаємодія з суб'єктами права інтелектуальної власності.

Суб'єктом державного управління у сфері інтелектуальної власності є державна система органів, наділена певною компетенцією і державно-владними повноваженнями, які дозволяють їй втілювати свою волю у

форму керівних команд чи рішень, обов'язкових для виконання об'єктами управління.

Суб'єктами права інтелектуальної власності є: творець (творці) об'єкта права інтелектуальної власності (автор, виконавець, винахідник тощо) та інші особи, яким належать за заповітом або за договором особисті немайнові та (або) майнові права інтелектуальної власності.

Основні засади державного управління інтелектуальною діяльністю визначаються Конституцією України. Держава забезпечує вільний і всебічний розвиток особистості (ст. 23). Кожен має право на свободу світогляду і віросповідання (ст. 35). Конституція України надає кожному, хто проживає в її межах, право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Також кожному держава гарантує свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, а також захист авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Ніхто не може їх використовувати або поширювати без згоди особи, яка має право на зазначені результати, за винятками, встановленими законом.

Держава всіляко сприяє розвитку науки та будь-якій іншій інтелектуальній діяльності. За Конституцією України, відповідно до п. 6 ст. 85, Верховна Рада України затверджує програми науково-технічного розвитку в державі. Що стосується інших видів інтелектуальної діяльності (наукова, літературна, художня, виконавська тощо), то відповідне регламентування ці питання дістали у Конституції України також. Кабінет Міністрів України відповідно до п. 4 ст. 116 Конституції України розробляє і здійснює загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального і культурного розвитку України.

Безпосереднє керівництво інтелектуальною діяльністю здійснює Кабінет Міністрів України, який визначає державну політику в цій галузі суспільної діяльності. Він утворює державні органи управління інтелектуальною діяльністю. До них передусім належать майже всі державні органи управління народним господарством — міністерства, відомства, державні комітети, що здійснюють управління інтелектуальною діяльністю відповідно до компетенції, визначеної Конституцією України.

Управління інтелектуальною діяльністю певною мірою здійснюють також громадські організації — творчі спілки, фонди тощо. У межах своєї компетенції вони видають відповідні акти у сфері інтелектуальної діяльності. Проте вирішальною формою управління інтелектуальною діяльністю все ж є державне управління.

3.4. Державна служба інтелектуальної власності як орган управління системою інтелектуальної власності в Україні, його

функціональні завдання та взаємодія з підпорядкованими йому державними підприємствами - "Українським інститутом промислової власності", "Українським агентством з авторських і суміжних прав", "Інтелзахистом", комерційними та громадськими організаціями інтелектуальної власності в Україні.

Державна служба інтелектуальної власності України — центральний орган виконавчої влади України, який реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності. Керується Кабінетом Міністрів України через Міністра економічного розвитку і торгівлі України.

Займається питаннями, пов'язаними з реєстрацією авторських прав, контролем за дотриманням цих прав, висуває пропозиції щодо вдосконалення законодавства у сфері інтелектуальних прав.

Державну службу очолює Голова, якого призначає на посаду за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозицій Міністра, та звільняє з посади Президент України.

Основними завданнями служби є:

- реалізація державної політики у сфері інтелектуальної власності;
- внесення на розгляд Міністра пропозицій щодо формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

Український інститут промислової власності (також відомий як «Укрпатент») — державне підприємство, що входить до структури Міністерства освіти і науки України і відповідає за проведення формальної та кваліфікаційної експертизи заявок на об'єкти промислової власності (винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, топографії інтегральних мікросхем та зазначення походження товарів) на відповідність умовам надання правової охорони, виносить рішення щодо видачі охоронних документів, забезпечує здійснення державної реєстрації об'єктів промислової власності та офіційної публікації відомостей про них.

Головною функцією Українського інституту промислової власності (Укрпатенту) є здійснення експертизи заявок на об'єкти промислової власності. Саме його експерти проводять експертизу поданих заявниками матеріалів на предмет відповідності умовам правової охорони і надають експертний висновок. Але охоронний документ - патент або свідоцтво видає Державний департамент інтелектуальної власності.

Головною функцією **Українського агентства з авторських і суміжних прав (УААСП)** є колективне управління правами авторів. УААСП за бажанням автора здійснює підготовку до державної реєстрації об'єктів авторського права і суміжних прав та видачі автору охоронного

документа -свідоцтва. Важливою функцією УААСПу є надання допомоги авторам щодо захисту їх прав у разі порушення.

Інститут інтелектуальної власності і права виконує функцію підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері інтелектуальної власності. Він готує спеціалістів і магістрів зі спеціальності "Інтелектуальна власність", а також підвищує кваліфікацію патентних повірених, патентознавців, професійних оцінювачів прав на об'єкти інтелектуальної власності, державних службовців тощо.

Державне підприємство "**Інтелзахист**" опікується питаннями боротьби з порушеннями прав на об'єкти інтелектуальної власності, причому більшою мірою суміжними правами.

Головним завданням державних інспекторів з питань інтелектуальної власності є попередження правопорушень у сфері інтелектуальної власності. Інспектори - це повноважні представники Державного департаменту інтелектуальної власності у регіонах України.

Всеукраїнська асоціація інтелектуальної власності має міжвідомчий характер. Вона сприяє доведенню основних проблем, що існують у сфері інтелектуальної власності, до відома законодавчої та виконавчої гілок влади.

Тема 4. Патентні дослідження.

4.1. Патентна форма охорони прав інтелектуальної власності на винаходи, корисні моделі та промислові зразки.

4.2. Сутність патента. Види патентів.

4.3. Критерії та оцінка патентоспроможності винаходу, корисної моделі та промислового зразка.

4.4. Поняття службового патента.

4.5. Особливості формування та використання секретних винаходів.

4.6. Територіальна межа та термін дії патентного права.

4.7. Обсяг правової охорони патенту.

4.8. Сутність патентознавства як категорія знань патентного права інтелектуальної власності та оптимізації умов його реалізації для підвищення техніко-економічної ефективності продукції та послуг.

4.1. Патентна форма охорони прав інтелектуальної власності на винаходи, корисні моделі та промислові зразки.

Відповідно до патентних законів у всіх країнах світу на винаходи видаються патенти. *Патент* є свідоцтвом (охоронним документом), що видається уповноваженим державним органом і надає його власнику певні юридичні права, що виникають з моменту його отримання.

По-перше, патент засвідчує пріоритет винаходу, який встановлюється патентним відомством за датою отримання ним правильно оформленої заявки.

Юридичне значення пріоритету полягає в тому, що, з одного боку, ця дата встановлює новизну винаходу, закріплюючи за автором винаходу авторство (першість) в рішенні певної задачі. З другого боку, саме з цієї дати закон охороняє права, які витікають з патенту. Це значить, що притягати до відповідальності за використання винаходу третіми особами до дати пріоритету за допомогою норм патентного права неможливо.

По-друге, патент засвідчує права, які витікають з патенту. Патентні права носять комплексний характер і складаються з комбінації майнових і особистих немайнових прав.

Основне особисте немайнове право - право авторства, яке є абсолютним і належить виключно автору (авторам) винаходу, чиєю творчою працею воно створене. Право авторства є невідчужуваним і охороняється безстроково. Сфера дії авторського права не має обмежень ні в часі, ні в просторі. Його не можна передати по спадку.

Основне майнове право, яке витікає з патенту - виняткове право на використання запатентованого об'єкта. Це означає, що тільки патентовласник може використовувати винахід на свій розсуд. Але виняткове право означає також заборону будь-яким третім особам використовувати запатентований винахід без дозволу патентовласника.

Сфера дії виняткового права обмежена в просторі і в часі. Територіальний характер дії патенту означає, що він діє тільки на території тієї країни, де він виданий, і виняткові права обмежені територією країни патентування.

Патент видається :

- автору (авторам) винаходу;
- працедавцю;
- правоотримувачам вказаних осіб.

Автори винаходу можуть одержати патент на своє ім'я через природне право. Винаходи з'являються на світ завдяки діяльності авторів, які і є власниками винаходів.

Але вони не завжди мають фінансову нагоду одержати патент, а найголовніше, згодом ввести винахід в господарський обіг. Закон надає авторам можливість поступки майбутніх виняткових прав на стадії оформлення патенту третім особам, які одержуватимуть патент на своє ім'я.

Якщо автори створили винахід у зв'язку з виконанням ними своїх службових обов'язків, то патентовласником такого винаходу згідно із законом є працедавець. При цьому у разі отримання патенту, працедавець зобов'язаний виплатити авторам винагороду в розмірі і умовах, визначених

на основі договору між ними. Право подачі заявки на службовий винахід працедавцем обмежене чотиримісячним терміном з моменту повідомлення авторами про створення винаходу. Якщо протягом вказаного в законі терміну працедавець не подав заявку в патентне відомство, то автори мають право подати заявку і одержати патент на своє ім'я.

У випадку смерті автора право отримання патенту належить спадкоємцям.

4.2. Сутність патента. Види патентів.

Патент — документ, що засвідчує авторство на винахід та виключне право на використання його протягом певного строку.

Патент видається державним патентним відомством винахіднику або його правонаступнику. Дія патенту розповсюджується тільки на територію держави, в якій його видано. Строк дії патенту встановлюється національним законодавством (як правило, 15–20 років). Патент може бути визнано недійсним у судовому порядку на законодавчій основі. З поняттям патенту тісно пов'язаний юридичний термін «патентна чистота», який означає, що машину, прилад, технологічний процес, матеріал, продукт тощо можна використовувати (виготовити, ввезти для продажу) в цій державі без порушення прав патентовласника.

У широкому розумінні «патент» є комплексом виключних прав на використання винаходу, корисної моделі або промислового зразка, які держава гарантує патентовласнику, тобто винахіднику або особі, якій винахідник передав виключні майнові права. Надання виключних прав державою здійснюється на заздалегідь визначений період часу в обмін на контрольоване та публічне розкриття патентовласником суттєвих ознак винаходу.

У вузькому розумінні «патент» є охоронним документом, що засвідчує пріоритет, авторство і право власності на винахід.

Найпоширенішою є категоризація патентів за об'єктами промислової власності, на які вони видаються. За цією категоризацією виділяють такі види патентів:

- Патент на винахід
- Патент на корисну модель
- Патент на промисловий зразок

4.3. Критерії та оцінка патентоспроможності винаходу, корисної моделі та промислового зразка.

Патент надає його власнику монополіне виняткове право використання запатентованого об'єкта. Це означає, що тільки патентовласник має право виготовляти, використовувати, продавати, рекламувати, ввозити з-за кордону і здійснювати інші дії із введення в господарський оборот або зберігати з цією метою продукт, що містить запатентований винахід і забороняє третім особам скоювати визначені законом дії без згоди патентовласника.

Патентовласник може самостійно використовувати винахід шляхом промислового виробництва і продажу виробів, що охороняються патентом, або повністю переуступати патент третім особам, або надавати права на використання винаходу в тому або іншому об'ємі зацікавленим особам. Поступка патенту здійснюється шляхом укладення договору із зацікавленими особами, причому договір про поступку патенту вважається дійсним після реєстрації в патентному відомстві. Надання права на використання винаходу здійснюється шляхом підпису ліцензійної угоди. За ліцензійною угодою патентовласник виступає в ролі продавця (ліцензіара). Він надає покупцю (ліцензіату) за певну винагороду право на використання винаходу в межах, встановлених угодою. Ліцензійна операція має юридичну силу після обов'язкової реєстрації її в патентному відомстві.

Слово винахід в загальноприйнятому значенні багатозначне. Це будь-яка оригінальна ідея, "розумова знахідка", яка слугує для задоволення тієї або іншої практичної потреби.

Але не всякому винаходу, в звичному значенні цього слова, закон надає правову охорону. Юридичне поняття винаходу значно вужче. Дія норм патентного права розповсюджується тільки на такі винаходи, які мають певний соціально-економічний інтерес. Винаходу надається правова охорона, якщо він є новим, має рівень винахідництва і промислове застосування.

У законі встановлені вимоги, яким повинен відповідати винахід, щоб на нього можна було одержати патент. Ці умови прийнято називати критеріями патентоспроможності, а винахід, що відповідає всім встановленим в законі вимогам, - патентоспроможним. Якщо винахід не відповідає хоча б одній легальній вимозі, він не може бути запатентований і не признається винаходом в юридичному значенні слова.

Критерії патентоспроможності за законодавством України ("новизна", "рівень винахідництва" і "промислова застосованість") уніфіковані відповідно до норм міжнародного патентного права.

Для ухвалення рішення про отримання патенту дуже важливо не тільки розуміти значення цих критеріїв, але і уміти встановлювати відповідність винаходу даним критеріям.

Критерій патентоспроможності – "новизна"

Закон встановлює, що винахід є новим, якщо він не відомий за рівнем техніки, який включає будь-які відомості, що стали загальнодоступними в світі до дати пріоритету винаходу.

Патентоспроможний винахід являє собою інформацію про рішення задачі. Така інформація вважатиметься новою, якщо до моменту створення винаходу відомості про нього не були відомі фахівцям з інших, раніше відомих джерел інформації, сукупність яких визначає відомий рівень техніки.

Відомий рівень техніки включає як будь-які загальновідомі і зарубіжні друковані публікації, так і будь-які використані матеріальні об'єкти. При цьому до загальнодоступних відомостей відносяться відомості, з якими будь-яка особа може ознайомитися законним чином.

Новизна винаходу визначається на дату пріоритету. З вищевикладеного виходить, що будь-яка загальнодоступна інформація, відома до дати пріоритету, у разі її тотожності з винаходом, може зганьбити його новизну. Проте якщо інформація про винахід була розкрита самим автором, стала загальнодоступною за шість місяців до подачі заявки в патентне відомство, то вона не заперечує новизну винаходу, оскільки законодавство надає авторам пільгу на вказаний термін.

Таким чином, при оцінюванні новизни винаходу йому можуть протиставлятися лише джерела інформації, існуючі до дати пріоритету.

На практиці, для встановлення відповідності винаходу критерію "новизна", проводять аналіз новизни відповідно до алгоритму, що включає такі етапи.

1. Визначають сукупність ознак, які характеризують досліджуваний винахід і є основою для подальшого пошуку і аналізу.

2. Проводять аналіз рівня техніки, в результаті якого з нього вибираються джерела інформації, що містять аналоги. Аналоги - це об'єкти одного з винаходом призначення, що характеризуються сукупністю ознак, схожою із сукупністю істотних ознак винаходу.

3. Виділяють найближчий аналог (прототип) винаходу, який має найбільшу кількість схожих з аналізованим винаходом ознак.

4. Зіставляють ознаки, виділені на етапі 1, з ознаками прототипу (етап 3), встановлюючи їх тотожність або відмінності.

Якщо в результаті порівняльного аналізу встановлена тотожність ознак в порівнюваних об'єктах, тобто створене рішення не відрізняється від відомого, то робиться висновок про те, що рішення, що заявляється, не відповідає критерію «новизна». Патент на такий винахід не буде виданий.

Якщо в результаті порівняння встановлено, що рішення, що заявляється, відрізняється від відомого, тобто в порівнянні з відомим воно

має відмітні ознаки, то робиться висновок про те, що рішення відповідає критерію «новизна».

Критерій патентоспроможності – "рівень винахідництва"

Не всякий новий винахід може бути визнаний патентоспроможним, необхідно, щоб він відповідав критерію "рівень винахідництва". Законодавчо він визначається наступним чином: "Винахід має рівень винахідництва, якщо він для фахівця явним чином не виходить з рівня техніки".

Цей критерій відображає творчий характер винаходу і стверджує, що винахід не може логічно витікати з існуючого рівня техніки, а повинен бути створений творчим шляхом.

Для з'ясування суті критерію "рівень винахідництва" порівняємо звичне інженерне проектування з рішенням винахідництва. Інженерним вважається таке рішення, до якого неминуче можна прийти шляхом логічних міркувань, аналізу, дослідів, використовуючи необхідні знання тієї області техніки, до якої відноситься рішення. При цьому інженерне рішення є комбінацією відомих структур або дій, які при реалізації дають очікуваний результат або ефект, логічно витікаючи з відомого рівня техніки. Проблема створення винаходу якраз і полягає в тому, щоб придумана комбінація відомих структур або дій могла дати новий, несподіваний, невідомий раніше технічний результат або ефект. Саме отримання неочевидного, логічно не витікаючого з відомого рівня техніки результату, свідчить про творчий характер винаходу.

Для визначення очевидності результату законодавцем введена абстрактна, умовна фігура фахівця, під якою розуміється особа, що володіє загальнодоступними до моменту створення знаннями і досвідом в тій області, до якої відноситься нове рішення. Саме щодо нього визначається очевидність рішення, що патентується. На стадії розгляду заявки на винахід в патентному відомстві такою фігурою є експерт патентного відомства.

З вищевикладеного виходить, що обставиною, яка підтверджує наявність рівня винахідництва у винаході, є несподіваний (новий) для фахівця результат або ефект, явно не витікаючий для нього з відомого рівня техніки. При цьому новизна результату є слідством відмітних ознак, внесених винахідником в прототип. Отже, критерій "рівень винахідництва" розділяє нові рішення на дві групи: рішення, які є результатом технічного навичку, і рішення, які є результатом технічної творчості. Першим законодавчо не надається правового захисту, і лише останні можуть бути об'єктами патентування.

Аналіз винахідливого рівня проводиться після того, як встановлена новизна винаходу і виявлені його відмітні ознаки.

Алгоритм аналізу винахідливого рівня включає такі етапи.

1. Виявляють прототип (3-й етап алгоритму виявлення новизни).
2. Виявляють ознаки, якими відрізняється аналізований винахід від прототипу (4-й етап алгоритму виявлення новизни).
3. Виявляють з рівня техніки рішення, що мають ознаки, які збігаються з відмітними ознаками даного винаходу.

Якщо в результаті пошуку не виявлені рішення, що мають ознаки, які збігаються з відмітними ознаками винаходу, або такі рішення виявлені, але не підтверджена популярність впливу відмітних ознак на вказаний у винаході технічний результат або ефект, то робиться висновок, що винахід відповідає критерію "рівень винахідництва".

Оскільки критерій "рівень винахідництва" носить суб'єктивний характер, то іноді використовують так звані субкритерії, завдяки яким наявність критерію "рівень винахідництва" доводиться методом від зворотного. Вимогу рівня винахідництва не задовольняють, наприклад винаходи, якщо:

- доповнення відомого об'єкта будь-якою відомою частиною приводить до технічного результату, відносно якого встановлено вплив саме таких доповнень;
- заміна будь-якої частини відомого об'єкта іншою, відомою частиною приводить до появи очікуваного від цієї заміни результату;
- вилучення будь-якої частини засобу приводить до досягнення звичного для такого вилучення результату (спрощення, зменшення габаритів, маси і т. д.);
- збільшення кількості однотипних елементів, дій підсилює технічний результат за рахунок наявності в засобі саме таких елементів, дій (збільшення кількості фільтрів очищення покращують ступінь очищення води);
- виконання відомого засобу або його частини з відомого матеріалу приводить до досягнення технічного результату, обумовленого відомими властивостями цього матеріалу (заміна металевого корпусу конструкції на пластмасу з метою зменшення її маси).

І навпаки, якщо винаходом, що заявляється, подоланий технічний консерватизм, попередження фахівців про неможливість досягнення цього результату або одержаний результат, що задовольняє давно існуючу суспільну потребу, спроби задоволення якої довгий час не вдавалися фахівцям, то таке рішення відповідає критерію рівень "винахідництва".

Критерій патентоспроможності "промислова застосовність"

Вимога промислової застосовності є обов'язковою умовою патентоспроможності винаходу.

Винахід є промислово застосовним, якщо він може бути використаний в промисловості, сільському господарстві, охороні здоров'я і інших галузях діяльності.

По суті вимога промислової застосовності означає, що задача повинна бути вирішена технічними засобами, достатніми для здійснення винаходу, його роботоздатності і отримання при реалізації нового технічного результату. Якщо винахід описаний так, що його неможливо здійснити, то він не відповідає критерію "промислова застосовність" і такому рішенню відмовлять у видачі патенту. Якщо опис винаходу дозволяє виконати об'єкт, але він не роботоздатний взагалі (вічний двигун), то такому рішенню також відмовлять у видачі патенту.

Слід зазначити, що перевірка патентоспроможності винаходу починається саме зі встановлення відповідності винаходу критерію "промислова застосовність".

4.4. Поняття службового патента.

Винахідник і автор промислового зразка, які працюють у роботодавця за трудовим договором, подають роботодавцю письмове повідомлення про створений ними службовий винахід, корисну модель чи промисловий зразок, що достатньо ясно і повно розкриває сутність винаходу, корисної моделі чи промислового зразка.

Роботодавець повинен протягом 4 місяців від дати одержання від винахідника чи автора промислового зразка повідомлення подати до Установи заявку на одержання патенту чи передати право іншій особі або прийняти рішення про збереження службового винаходу, корисної моделі як конфіденційної інформації.

Якщо роботодавець не виконає зазначених вимог в установленний строк, то право на одержання патенту на службовий винахід, корисну модель чи промисловий зразок переходить до винахідника чи автора промислового зразка або до їх правонаступників.

Строк збереження роботодавцем чи його правонаступником службового винаходу і корисної моделі як конфіденційної інформації у разі їх невикористання не повинен перевищувати 4 років. Інакше право на одержання патенту на службовий винахід, корисну модель чи промисловий зразок переходить до винахідника, автора промислового зразка чи їх правонаступників.

4.5. Особливості формування та використання секретних винаходів.

Поняття «секретний винахід» (корисна модель) закріплено у патентному законодавстві України в інтересах охорони державної

таємниці. Адже винахід чи корисна модель може містити відомості, що становлять державну таємницю. Відповідно, для таких об'єктів патентне законодавство закріплює низку спеціальних положень щодо їх правового режиму.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» секретний винахід (секретна корисна модель) – це винахід (корисна модель), що містить інформацію, віднесену до державної таємниці.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про державну таємницю» державна таємниця – вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані у порядку, встановленому цим Законом, державною таємницею і підлягають охороні державою.

Віднесення винаходу (корисної моделі) до категорії секретного означатиме, що до нього застосовуватимуться спеціальні положення патентного законодавства, які передбачають особливості щодо порядку одержання патенту (наприклад, на відміну від загального порядку, передбаченого для патентування винаходів (корисних моделей), відомості про подану заявку і одержаний патент на секретний винахід (корисну модель) не підлягають опублікуванню), а також здійснення прав, що випливають з патенту (використання секретного винаходу (корисної моделі), власником патенту має здійснюватися з додержанням вимог Закону України «Про державну таємницю» та за погодженням із державним експертом).

4.6. Територіальна межа та термін дії патентного права.

Патент як охоронний документ характеризується певними межами чинності:

1) територіальні межі чинності патенту визначаються територією держави, в якій його видано. Патент, виданий в Україні, забезпечує охорону винаходу чи іншого об'єкта в межах території України. Тому для одержання правової охорони об'єкта в інших державах потрібно здійснювати його патентування в цих державах. Сьогодні існують міжнародні договори, що передбачають видачу регіональних патентів, які забезпечують правову охорону винаходу в декількох країнах (наприклад євразійський патент, передбачений Євразійською патентною конвенцією). Проте Україна на даний час не бере участі в таких конвенціях;

2) часові межі чинності – патент діє протягом чітко встановлених у законі строків. Ці строки є неоднаковими для окремих видів об'єктів:

- патенту на винахід – 20 років;
- патенту на корисну модель – 10 років;
- патенту на промисловий зразок – 15 років.

Перебіг цих строків починається від дати подання заявки або, якщо заявлено пріоритет, від дати пріоритету. За загальним правилом строк чинності патенту продовженню не підлягає. Винятком із цього правила є патент на винахід, об'єктом якого є лікарський засіб, засіб захисту тварин, засіб захисту рослин тощо, використання якого потребує дозволу відповідного компетентного органу. Строк дії такого патенту може бути продовжено за клопотанням власника цього патенту на строк, що дорівнює періоду між датою подання заявки та датою одержання такого дозволу, але не більше ніж на 5 років;

3) предметні межі чинності патенту в законодавстві позначаються поняттям «обсяг правової охорони». Обсяг правової охорони вказує на те, що охороняє патент. Визначення обсягу правової охорони має надзвичайно важливе практичне значення, оскільки від нього залежить вирішення питання, чи мало місце в певному конкретному випадку порушення права інтелектуальної власності, що засвідчується даним патентом.

4.7. Обсяг правової охорони патенту.

Для винаходів і корисних моделей обсяг правової охорони визначається формулою винаходу чи корисної моделі. Формула – це один з елементів заявки, яка подається для одержання патенту. Тлумачення формули здійснюється в межах опису винаходу чи корисної моделі та відповідних креслень.

Для промислових зразків обсяг правової охорони визначається сукупністю суттєвих ознак промислового зразка, представлених на зображенні (зображеннях) виробу, внесеному до Реєстру, і засвідчується патентом з наведеною у ньому копією внесеного до Реєстру зображення виробу. Комплект зображень виробу (власне виробу чи у вигляді його макета або малюнка) є одним з елементів заявки для одержання патенту на промисловий зразок. Тлумачення суттєвих ознак проводиться в межах опису промислового зразка.

4.8. Сутність патентознавства як категорія знань патентного права інтелектуальної власності та оптимізації умов його реалізації для підвищення техніко-економічної ефективності продукції та послуг.

Патентознавство - сукупність знань про патентне право, об'єкти, що вважаються інтелектуальною власністю, різновиди винаходів, патентну експертизу, організацію винахідництва і впровадження нової техніки, про патентну інформацію, патентні матеріали в галузі нової техніки.

Тема 5. Патентна документація та її використання в Україні.

5.1. Державні реєстри:

- заявок на винаходи, які прийняті до розгляду;
- патентів на винаходи України;
- заявок на корисні моделі, які прийняті до розгляду;
- патентів на корисні моделі України;
- заявок на промислові зразки, які прийняті до розгляду;
- патентів на промислові зразки.

5.2. Публікація відомостей про видачу патентів України на винаходи, на корисні моделі та промислові зразки в офіційному бюлетні Державної служби інтелектуальної власності "Промислова власність".

5.3. Патентна база даних (ПБД) України, національні та регіональні фонди патентної документації та міжнародні особливості їх використання в Інтернеті.

5.4. Класифікаційні індекси патентів за Міжнародною патентною класифікацією (код МПК). Нумераційні

5.5. Індекси бібліографічних даних патентів (код ІНІД).

5.1. Державні реєстри:

- **заявок на винаходи, які прийняті до розгляду;**
- **патентів на винаходи України;**
- **заявок на корисні моделі, які прийняті до розгляду;**
- **патентів на корисні моделі України;**
- **заявок на промислові зразки, які прийняті до розгляду;**
- **патентів на промислові зразки.**

Державний реєстр патентів України на винаходи - це сукупність офіційних відомостей щодо державної реєстрації патентів України на винаходи і деклараційних патентів України на винаходи, які постійно зберігаються на електронному та/або паперовому носіях. Реєстр формує Державна служба інтелектуальної власності України, діяльність якої спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра освіти і науки, молоді та спорту України.

Відомості, що занесені до реєстру, зміни до них, відомості про видачу дубліката патенту (деклараційного патенту), зміни внаслідок виправлення помилок та інші відомості, що занесені до реєстру,

Державна служба публікує в офіційному бюлетені "Промислова власність" (далі - бюлетень). Дані про публікацію зазначених відомостей заносяться до реєстру.

Державний реєстр патентів України на корисні моделі - це сукупність офіційних відомостей щодо державної реєстрації патентів України на корисні моделі та деклараційних патентів України на корисні моделі, які постійно зберігаються на електронному та/або паперовому носіях. Реєстр формує Державна служба інтелектуальної власності України, діяльність якої спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра освіти і науки, молоді та спорту України.

Відомості, що занесені до реєстру, зміни до них, відомості про видачу дублікату патенту (деклараційного патенту), зміни внаслідок виправлення помилок та інші відомості, що занесені до реєстру, Державна служба публікує в офіційному бюлетені "Промислова власність". Дані про публікацію зазначених відомостей заносяться до реєстру.

Державний реєстр патентів України на промислові зразки - це сукупність офіційних відомостей щодо державної реєстрації патентів України на промислові зразки, які постійно зберігаються на електронному та/або паперовому носіях. Реєстр формує Державна служба інтелектуальної власності України, діяльність якої спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра освіти і науки, молоді та спорту України.

Відомості, що занесені до реєстру, зміни до них, відомості про видачу дублікату патенту, зміни внаслідок виправлення помилок та інші відомості, що занесені до реєстру, Державна служба публікує в офіційному бюлетені "Промислова власність". Дані про публікацію зазначених відомостей заносяться до реєстру.

5.2. Публікація відомостей про видачу патентів України на винаходи, на корисні моделі та промислові зразки в офіційному бюлетні Державної служби інтелектуальної власності "Промислова власність".

Публікація відомостей про заявку і патент здійснюється Держслужбою ІВ два рази. Перша публікація здійснюється після закінчення 18 місяців від дати подачі заявки або встановлення пріоритету. При цьому додаткові відомості про заявку повинні надійти не пізніше 6 місяців до дати публікації. Заявник має право клопотати про більш ранній термін публікації. Крім того, заявник має право вимагати не вказувати відомості про нього в публікації.

З дати першої публікації будь-яка зацікавлена особа має право звертатися у Держслужбу ІВ з проханням ознайомитися з матеріалами заявки. У випадку опублікування помилкових відомостей або допущення яких-небудь помилок у тексті заявник має право звернутися з клопотанням про їх виправлення.

Після першої публікації встановлюється тимчасова правова охорона обсягом формули винаходу. У випадку порушення даної правової охорони заявник має право вимагати компенсації понесених їм збитків у зв'язку з використанням відомостей про об'єкт тимчасової правової охорони.

Тимчасова правова охорона припиняє свою дію від дати публікації в офіційному бюлетені відомства відомостей про видачу патенту.

Патент на корисну модель не підлягає тимчасовій правовій охороні і першій публікації.

Друга публікація на винахід відбувається після рішення кваліфікаційної експертизи і реєстрації патенту. Відомості про видачу патенту в другій публікації описуються коротко. Тільки після 3-х місяців від дати публікації відомство публікує опис винаходу. Ця публікація має ряд правових наслідків: скасовується тимчасова правова охорона; набуває чинності правова охорона заявленого об'єкта; будь-яка зацікавлена особа має право звернутися у Держслужбу ІВ з проханням ознайомитися з матеріалами заявки.

5.3. Патентна база даних (ПБД) України, національні та регіональні фонди патентної документації та міжнародні особливості їх використання в Інтернеті.

База даних з цифровою патентною бібліотекою міститься на сайті Укрпатенту.

Фонд патентної документації громадського користування (ФГК) призначений для забезпечення доступу широкого кола громадськості до патентної інформації, необхідної для вивчення та аналізу в процесі створення, правової охорони та використання об'єктів промислової власності. ФГК функціонує з жовтня 1999 року та розташований за адресою: бульвар Лесі Українки, 26, м. Київ, 01133.

Фонд містить патентну документацію 65 країн світу та 4-х міжнародних і регіональних організацій, яка представлена на паперовому та електронному носіях. Значну частину фонду складають офіційні бюлетені патентних відомств переважно на паперовому носіїві. Описи до патентів на винаходи промислово розвинених країн представлені на CD-ROM та DVD з ретроспективою 10-20 років і більше. ФГК також містить методичні, довідково-інформаційні та періодичні видання.

Інформація про нові надходження до ФГК подається щоквартально.

5.4. Класифікаційні індекси патентів за Міжнародною патентною класифікацією (код МПК). Нумераційні індекси бібліографічних даних патентів (код ІНІД).

Міжнародна патентна класифікація (скор. МПК, англ. International Patent Classification) — ієрархічна система патентної класифікації, що була створена відповідно до Страсбурзької угоди про міжнародну патентну класифікацію 1971 року і з того часу регулярно оновлюється Комітетом Експертів, що складається із представників країн-учасниць цієї угоди, а також спостерігачів від інших організацій.

Опублікованим патентам усіх країн-учасниць, а також патентним документам більшості інших країн, надається принаймні один класифікаційний номер, що вказує на предмет, якого стосується винахід. Патентному документу можуть надаватися і додаткові класифікаційні та індексаційні номери з метою уточнити його зміст та спростити наступний пошук.

МПК є засобом для однакового в міжнародному масштабі класифікування патентних документів. Основним призначенням МПК є полегшення пошуку аналогічних технічних рішень. У зв'язку з цим МПК розроблена і повинна використовуватися таким чином, щоб однакові технічні рішення класифікувалися однаково, і, отже, могли бути знайдені в одному і тому ж місці системи класифікації.

Пошук патентної інформації – це процес добору відповідному запиту документів або відомостей за однією або декількома ознаками з масиву патентних документів.

Існують три основних види патентних пошуків: тематичний, іменний, нумераційний. На додаток до них – пошук патентних документів-аналогів. Основними засобами пошуку є міжнародна патентна класифікація.

Міжнародна патентна класифікація (МПК) є засобом для однакової в Міжнародному масштабі класифікації патентних документів і елективним інструментом для патентних відомств та інших споживачів, які здійснюють пошук патентних документів з метою встановлення новизни та оцінки внеску винахідника в заявлене технічне рішення (включаючи оцінку технічної прогресивності та корисного результату або корисності).

Важливим призначенням МПК є:

- служити інструментом для упорядкованого збереження патентних документів, що полегшує доступ до технічної і правової інформації, яка міститься в них;
- бути основою для вибіркового розподілу інформації серед споживачів патентної інформації;

- бути основою для визначення рівня техніки в окремих областях;
- бути основою для одержання статистичних даних в галузі промислової власності, що в свою чергу дозволить визначати рівень розвитку різних галузей техніки.

Текст першої редакції МПК був створений відповідно до положень Європейської конвенції про Міжнародну патентну класифікацію 1954 р.

МПК охоплює всі області знань, об'єкти яких можуть підлягати захисту охоронними документами. Основними її розподілами є: розділ, клас, підклас, група, підгрупа.

Кожний розділ позначений заголовною буквою латинського алфавіту від А до Н. Заголовок розділу лише приблизно відображає його зміст.

Відповідно до стандарту ВОІВ (ст. 9) «Рекомендації, що відносяться до бібліографічних даних патентних документів і свідчень додаткової охорони» кожному елементу бібліографічних даних привласнюється цифровий або літеро-цифровий код ІНІД (міжнародні цифрові коди для ідентифікації даних).

Тема 6. Життєвий цикл об'єктів патентного права інтелектуальної власності.

6.1. Створення об'єкта патентного права.

6.2. Генерація ідеї винаходу, корисної моделі, промислового зразка та визначення її патентоспроможності за критеріями новизни, винахідницького рівня та промислового використання.

6.3. Оцінка ідеї на комерційність, конкурентоздатність, можливість технічної реалізації.

6.4. Прогнозування техніко- економічної ефективності ідеї винаходу.

6.1. Створення об'єкта патентного права.

Створення об'єкта інтелектуальної власності починається з ідеї. Наприклад, це може бути ідея художнього твору, винаходу та ін. Щодо підприємницької діяльності, то тут ідеї, як правило, направлені на підвищення конкурентоспроможності виробів або технологій. Далі йде розроблення цієї ідеї. Наприклад, якщо це винахід, то необхідно зробити патентний пошук, щоб переконатися, що таких винаходів ще не було. Потім перевірити цю ідею експериментально. Закінчується створення об'єкта інтелектуальної власності оформленням його на матеріальному носії (папері, електронному носії тощо) таким чином, щоб він став зрозумілим для інших осіб.

Набуття прав на об'єкт інтелектуальної власності, як правило, завершується отриманням від держави охоронного документа – патенту або

свідоцтва. Наявність такого документа у великій мірі унеможливорює порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності з боку недобросовісних конкурентів. Справа у тому, що ці об'єкти є вразливими з боку недобросовісних конкурентів. Наприклад, ви розповіли про ідею винаходу іншій особі. Ця особа може використати ваш винахід без вашого дозволу в своєму виробництві. Навіть, якщо ваше і його виробництво розпочнуться одночасно, то конкурент виграє, тому що він не вкладав гроші в розробку ідеї винаходу і, таким чином, його товари чи послуги, в яких буде використано винахід, будуть дешевше і, як наслідок, конкурентоздатнішими. Щоб попередити це негативне явище необхідно одержувати правову охорону на ОІВ або обмежувати доступ до комерційної таємниці, що використовується у технології.

6.2. Генерація ідеї винаходу, корисної моделі, промислового зразка та визначення її патентоспроможності за критеріями новизни, винахідницького рівня та промислового використання.

Генераторами інноваційних ідей є новатори. До цієї категорії належать винахідники, раціоналізатори, люди, які мають здібності, природний хист, обдарованість до певного виду діяльності, що розвивається під впливом певних умов, і бажання виразити своє бачення через створення новини, новації. Головну роль у спонуканні творчої активності новатора відіграють як його внутрішні, так і зовнішні мотиви¹. При цьому свідомо дія особистості завжди спрямована на певну мету, якої вона хоче досягти. Мотив і мета тісно пов'язані між собою. Мотив виступає як причина постановки тих чи інших цілей.

Слід зазначити, що взагалі будь-яка дія здебільшого спонукається не одним, а кількома мотивами, які перебувають у певній субординації — одні відіграють провідну роль і підпорядковують собі інші. Творчій діяльності новаторів притаманні свої особливості мотиваційної сфери.

Всі існуючі методи генерування інноваційних ідей можна поділити на чотири групи, а саме:

- методи інноваційної творчості;
- методи колективної творчості;
- методи активізації творчості;
- фактографічні методи творчості.

Кожен метод генерування інноваційних ідей передбачає використання того чи іншого інструменту (алгоритму послідовності дій, перелік питань, правил та обмежень, систему оцінок, математичні формули, графіки тощо).

6.3. Оцінка ідеї на комерційність, конкурентоздатність, можливість технічної реалізації.

Оцінка розробок проводиться на основі аналізу і зіставлення показників, що характеризують:

- науковий рівень розробки;
- економічне, соціальне та екологічне значення розробки;
- можливі шляхи комерціалізації та її економічну доцільність.

При визначенні стратегії фірми щодо розроблення об'єктів права інтелектуальної власності, їх правової охорони і подальшого використання неоціненну користь надають патентні дослідження, що проводяться за допомогою патентної інформації.

Патентна інформація — це технічна і правова інформація, що міститься в офіційних періодичних публікаціях відомств інтелектуальної власності, які є в усіх країнах, де законодавством передбачена правова охорона об'єктів інтелектуальної власності. Майже дві третини технічної інформації, що розкривається у патентній інформації, більш ніде не публікується.

Патентна інформація допомагає:

- відслідковувати передові досягнення у даній сфері;
- знайти партнерів по бізнесу;
- знайти постачальників та матеріали;
- відстежувати діяльність реальних і потенційних конкурентів;
- знайти відповідні ринки.

Технічна інформація, яка міститься в патентних документах, дозволяє:

- уникнути зайвих витрат на дублювання досліджень;
- виявити і оцінити технологію для ліцензування та передавання технології;
- знайти альтернативні технології;
- бути на сучасному рівні у певній галузі;
- знайти готові рішення технологічних проблем;
- знайти ідеї для подальших інновацій.

І, нарешті, патентна інформація може використовуватися для того, щоб:

- уникнути можливих проблем з порушенням прав власників охоронних документів на об'єкти промислової власності;
- оцінити патентоспроможність власних винаходів;

- заперечувати проти видачі патентів, які знаходяться у колізії з патентом, що належить певному підприємству.

6.4. Прогнозування техніко- економічної ефективності ідеї винаходу.

Керівникам підприємства необхідно приймати рішення, які частково можуть залежати від визначеної вартості окремо взятого об'єкта права інтелектуальної власності.

Оцінка вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності надасть можливість:

- дізнатися про витрати на створення, набуття правової охорони та підтримання чинності прав на об'єкт інтелектуальної власності;

- оцінити розмір грошових потоків, які здатні генерувати ці об'єкти при використанні їх у власному виробництві та визначити перспективи інвестування;

- визначити ціну, за якою можна продати (уступити) права на об'єкт інтелектуальної власності або передати права користування цим об'єктом за ліцензійним договором.

Відмова від економічно неефективних об'єктів права інтелектуальної власності може суттєво заощадити кошти. Але передчасна відмова може бути ризикованою з огляду на те, що в майбутньому цей об'єкт права міг би принести значний прибуток.

Доходи від вдалого використання інтелектуальної власності на підприємстві, зокрема й ліцензійна діяльність, разом забезпечуватимуть підвищення прибутку.

Тема 7. Набуття патентних прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок.

7.1. Визначення об'єкту патентування і територіальних меж його охоронних прав.

7.2. Особливості складання та подання Заявки на видачу патенту України на винахід.

7.3. Зміст і форма Заяви на видання патенту, опису патенту, Реферату патенту, Платіжного повідомлення про сплату мита за дії, пов'язані з отриманням і охороною прав на винахід.

7.4. Попередня, формальна і кваліфікаційна (по суті) експертиза Заявки на видачу патенту.

7.5. Розгляд скарг заявника на відмову у видачі патенту.

7.1. Визначення об'єкту патентування і територіальних меж його охоронних прав.

Патентом є виданий компетентним державним органом охоронний документ, що засвідчує авторство, пріоритет і виключне право на використання винаходу, корисної моделі чи промислового зразка. Сам патент не є об'єктом права інтелектуальної власності — таким об'єктом є винахід (корисна модель, промисловий зразок). Патент — це тільки документ, що засвідчує право інтелектуальної власності на відповідний об'єкт.

До умов надання винаходу правової охорони віднесено також відповідність винаходу умовам патентоздатності. У законодавстві визначено три умови патентоздатності винаходу:

- новизна;
- винахідницький рівень;
- промислова придатність.

Патент як охоронний документ характеризується певними межами чинності:

1) територіальні межі чинності патенту визначаються територією держави, в якій його видано. Патент, виданий в Україні, забезпечує охорону винаходу чи іншого об'єкта в межах території України. Тому для одержання правової охорони об'єкта в інших державах потрібно здійснювати його патентування в цих державах. Сьогодні існують міжнародні договори, що передбачають видачу регіональних патентів, які забезпечують правову охорону винаходу в декількох країнах (наприклад євразійський патент, передбачений Євразійською патентною конвенцією). Проте Україна на даний час не бере участі в таких конвенціях;

2) часові межі чинності – патент діє протягом чітко встановлених у законі строків. Ці строки є неоднаковими для окремих видів об'єктів:

- патенту на винахід – 20 років;
- патенту на корисну модель – 10 років;
- патенту на промисловий зразок – 15 років.

Перебіг цих строків починається від дати подання заявки або, якщо заявлено пріоритет, від дати пріоритету. За загальним правилом строк чинності патенту продовженню не підлягає. Винятком із цього правила є патент на винахід, об'єктом якого є лікарський засіб, засіб захисту тварин, засіб захисту рослин тощо, використання якого потребує дозволу

відповідного компетентного органу. Строк дії такого патенту може бути продовжено за клопотанням власника цього патенту на строк, що дорівнює періоду між датою подання заявки та датою одержання такого дозволу, але не більше ніж на 5 років;

3) предметні межі чинності патенту в законодавстві позначаються поняттям «обсяг правової охорони». Обсяг правової охорони вказує на те, що охороняє патент. Визначення обсягу правової охорони має надзвичайно важливе практичне значення, оскільки від нього залежить вирішення питання, чи мало місце в певному конкретному випадку порушення права інтелектуальної власності, що засвідчується даним патентом.

Для винаходів і корисних моделей обсяг правової охорони визначається формулою винаходу чи корисної моделі. Формула – це один з елементів заявки, яка подається для одержання патенту. Тлумачення формули здійснюється в межах опису винаходу чи корисної моделі та відповідних креслень.

Для промислових зразків обсяг правової охорони визначається сукупністю суттєвих ознак промислового зразка, представлених на зображенні (зображеннях) виробу, внесеному до Реєстру, і засвідчується патентом з наведеною у ньому копією внесеного до Реєстру зображення виробу. Комплект зображень виробу (власне виробу чи у вигляді його макета або малюнка) є одним з елементів заявки для одержання патенту на промисловий зразок. Тлумачення суттєвих ознак проводиться в межах опису промислового зразка.

7.2. Особливості складання та подання Заявки на видачу патенту України на винахід.

Вимоги до заявки встановлені статтею 11 Закону та Правилами складання та подання заявки на промисловий зразок, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України № 110 від 18.02.2002 та зареєстрованими в Міністерстві юстиції України від 6.03.2002 за № 226/6514 (далі – Правила складання).

Особа, яка бажає одержати патент, може подати заявку до ДСІВ на адресу Державного підприємства "Український інститут інтелектуальної власності" (далі – Укрпатент): вул. Глазунова, 1, м. Київ-42, 01601, Україна.

За дорученням заявника заявку може подати представник в справах інтелектуальної власності (патентний повірений) або інша довірена особа.

Іноземні та інші особи, які мають постійне місце проживання чи місцезнаходження поза межами України, у відносинах з ДСІВ та

Укрпатентом реалізують власні права через патентних повірених, якщо інше не передбачене міжнародними договорами.

Так, згідно з угодами про співробітництво у сфері охорони промислової власності між урядом України та урядами Російської Федерації й Республіки Білорусь, фізичні та юридичні особи, які мають постійне місце проживання чи місцезнаходження в цих державах, мають право подавати заявки без залучення патентних повірених безпосередньо до Укрпатенту.

Якщо до складу заявників входить хоча б одна фізична особа, яка має постійне місце проживання на території України, чи юридична особа, яка має місцезнаходження на території України, то заявка подається без залучення патентного повіреного за умови зазначення адреси для листування на території України.

Заявка – це сукупність документів, необхідних для видачі патенту. Вона складається українською мовою й повинна містити:

- заяву про видачу патенту – в 1 примірнику;
- комплект зображень виробу (власне виробу чи у вигляді його макета або малюнка), які дають повне уявлення про зовнішній вигляд виробу, – у 2 примірниках;
- опис промислового зразка – в 1 примірнику;
- креслення, схему, карту (або в разі потреби пояснення суті промислового зразка, визначення габаритів та співвідношень між розмірами загального вигляду виробу чи його елементами, пояснення ергономічних особливостей зовнішнього вигляду виробу тощо) – в 1 примірнику.

Форма заяви про видачу патенту України на промисловий зразок наведена в додатку в Правилах складання.

За подання заявки сплачується збір у строки, встановлені пунктом 8 статті 11 Закону, відповідно до Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України № 1716 від 23 грудня 2004 року (далі – Порядок).

Розмір збору за подання заявки на промисловий зразок визначається відповідно до коду 20 100 додатку до Порядку.

Якщо заявка подається через патентного повіреного або іншу довірену особу, то до заявки додається довіреність, яка засвідчує його (її) повноваження.

Якщо заявник бажає та має право скористатися правом пріоритету попередньої заявки, яка була подана в одній з держав-учасниць Паризької

конвенції про охорону промислової власності, то він повинен одночасно із заявкою або протягом трьох місяців від дати її подання надати:

- заяву про пріоритет з посиланням на дату подання й номер попередньої заявки;
- копію попередньої заявки та її переклад українською мовою.

Слід мати на увазі, що пріоритет поширюється лише на ті ознаки промислового зразка, які зазначені в попередній заявці, пріоритет якої заявлено.

Якщо заявник бажає та має право скористатися правом пріоритету промислового зразка, використаного в експонаті, показаному на офіційних або офіційно визнаних міжнародних виставках, проведених на території одної з держав-учасниць Паризької конвенції, то він повинен одночасно із заявкою або протягом трьох місяців від дати її подання надати:

- заяву про пріоритет;
- документ, який підтверджує показ зазначеного промислового зразка на виставці, засвідчений адміністрацією або оргкомітетом виставки.

7.3. Зміст і форма Заяви на видання патенту, опису патенту, Реферату патенту, Платіжного повідомлення про сплату мита за дії, пов'язані з отриманням і охороною прав на винахід.

Порядковий номер заявки, визначений заявником		Дата одержання		
(22) Дата подання заявки	Пріоритет	(51) МПК	ЕВ	(21) Номер заявки
(86) (87)	Реєстраційний номер та дата подання міжнародної заявки, установлені відомством-одержувачем Номер і дата міжнародної публікації міжнародної заявки			
ЗАЯВА про видачу патенту України		ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ УКРАЇНИ		

		Державне підприємство "Український інститут інтелектуальної власності" вул. Глазунова, 1, м. Київ-42, 01601		
Подаючи нижчезазначені документи, прошу (просимо) видати: патент України на винахід позицію виключено патент України на корисну модель				
(71) Заявник(и)		Код за ЄДРПОУ (для українських заявників)		
(зазначається повне ім'я або найменування заявника(ів), його (їх) місце проживання або місцезнаходження та код держави згідно із стандартом ВОІВ ST.3. Дані про місце проживання винахідників-заявників наводяться за кодом (72)				
Прошу (просимо) встановити пріоритет заявки пунктів формули винаходу за заявкою N _____ за датою: подання попередньої заявки в державі - учасниці Паризької конвенції (навести дані за кодами (31), (32), (33) подання до Установи попередньої заявки, з якої виділено цю заявку (навести дані за кодом (62) подання до Установи попередньої заявки (навести дані за кодом (66)				
(31) Номер попередньої заявки	(32) Дата подання попередньої заявки	(33) Код держави подання попередньої заявки згідно із стандартом ВОІВ ST.3	(62) Номер та дата подання до Установи попередньої заявки, з якої виділено цю заявку	(66) Номер та дата подання до Установи попередньої заявки
(54) Назва винаходу (корисної моделі)				

(98) Адреса для листування		
Телефон	Телеграф	Факс
(74) Повне ім'я та реєстраційний номер представника у справах інтелектуальної власності або повне ім'я іншої довіреної особи		

Прошу (просимо) прискорити публікацію заявки

Перелік документів, що додаються	Кількість арк.	Кількість прим.	Підстави щодо виникнення права на подання заявки й одержання патенту (без подання документів), якщо винахідник(и) не є заявником(ами): є документ про передачу прав винахідником(ами) або роботодавцем(ями) правонаступнику(ам) є документ про право спадкування
опис винаходу		3	
формула винаходу		3	
креслення та інші ілюстративні матеріали		3	
реферат		3	
документ про сплату збору за подання заявки		1	
документ, який підтверджує наявність підстав для зменшення збору або звільнення від сплати збору		1	
документ про депонування штаму		1	
копія попередньої заявки, яка підтверджує право на пріоритет		1	
переклад заявки українською мовою		3	
документ, який підтверджує повноваження довіреної особи (довіреність)			

інші документи:			
міжнародний звіт про пошук			
(72) Винахідник(и) Винахідник(и)-заявник(и) (повне ім'я)	Місце проживання та код держави згідно із стандартом ВОІВ ST. 3 (для іноземних осіб - тільки код держави)		Підпис(и) винахідника(ів)- заявника(ів)
<p>Я (ми) _____ (повне ім'я)</p> <p>_____</p> <p>прошу (просимо) не згадувати мене (нас) як винахідника(ів) при публікації відомостей стосовно заявки на видачу патенту</p> <p>Підпис(и) винахідника(ів)</p>			
<p>Підпис(и) заявника(ів) _____</p>			
<p>Дата підпису</p> <p>М. П.</p>	<p>Якщо заявником є юридична особа, то підпис особи, що має на це повноваження, із зазначенням посади скріплюється печаткою. Якщо всі винахідники виступають заявниками, то їх підписи наводяться за кодом (72).</p>		

Примітка. Потрібне позначити значком "X".

7.4. Попередня, формальна і кваліфікаційна (по суті) експертиза Заявки на видачу патенту.

Під час проведення попередньої експертизи заявка, яка не містить пропозиції заявника щодо віднесення винаходу (корисної моделі) до державної таємниці, розглядається на предмет наявності в ній відомостей, які можуть бути віднесені згідно із Зводом відомостей, що становлять державну таємницю, до державної таємниці.

За наявності в заявці таких відомостей, а також якщо заявка містить пропозицію заявника про віднесення винаходу (корисної моделі) до державної таємниці, матеріали заявки надсилаються відповідному Державному експерту з питань таємниць (далі – Державний експерт) для прийняття рішення щодо віднесення винаходу (корисної моделі) до державної таємниці.

Державний експерт надсилає своє рішення разом з матеріалами заявки до закладу експертизи протягом місяця від дати одержання ним матеріалів заявки.

Строк, протягом якого може діяти рішення про віднесення інформації, викладеної у заявці, до державної таємниці, встановлюється Державним експертом з урахуванням ступеня секретності інформації.

Якщо Державний експерт прийняв рішення про віднесення заявленого винаходу (корисної моделі) до державної таємниці, він визначає коло осіб, які можуть мати доступ до нього, і все наступне діловодство за заявкою здійснюється у режимі секретності.

Про рішення Державного експерта заклад експертизи негайно повідомляє заявника. Якщо у заявці не було пропозиції заявника про віднесення винаходу (корисної моделі) до державної таємниці, а Державний експерт відніс винахід (корисну модель) до державної таємниці, то заявник, у разі незгоди, може подати до закладу експертизи мотивоване клопотання про розсекречування матеріалів заявки чи оскаржити рішення Державного експерта до суду.

Під час проведення формальної експертизи:

- встановлюється дата подання заявки на підставі статті 13 цього Закону;
- визначається, чи належить об'єкт, що заявляється, до об'єктів технології, зазначених у частині другій статті 6 цього Закону, та чи не відноситься він до об'єктів технології, зазначених у частині третій статті 6 цього Закону;
- заявка перевіряється на відповідність формальним вимогам статті 12 цього Закону та правилам, встановленим на його основі Установою;
- документ про сплату збору за подання заявки перевіряється на відповідність встановленим вимогам.

Під час кваліфікаційної експертизи перевіряється відповідність заявленого винаходу умовам патентоздатності, визначеним статтею 7 цього Закону.

Кваліфікаційна експертиза проводиться після одержання закладом експертизи відповідної заяви будь-якої особи та документа про сплату збору за її проведення.

Заявник може подати зазначені заяву та документ протягом трьох років від дати подання заявки. Інша особа може подати їх після публікації відомостей про заявку на винахід, але не пізніше трьох років від дати подання заявки. При цьому вона не бере участі у вирішенні питань щодо заявки. Їй надсилається лише затверджений Установою висновок експертизи за заявкою.

Строк подання зазначених заяви та документа продовжується, але не більше ніж на шість місяців, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання. Цей строк, пропущений з поважних причин, поновлюється, якщо протягом дванадцяти місяців від його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання. Якщо заявник не подасть зазначені заяву та документ у встановлений строк, то заявка вважається відкликаною, про що йому надсилається повідомлення.

Якщо є підстави вважати, що заявлений винахід не відповідає умовам патентоздатності, то заклад експертизи надсилає заявнику про це обґрунтований попередній висновок з пропозицією надати мотивовану відповідь з усуненням, у разі необхідності, зазначених у висновку недоліків.

Відповідь заявника надається у строк, встановлений частиною шостою цієї статті для додаткових матеріалів, та береться до уваги під час підготовки висновку експертизи за заявкою. При цьому питання щодо дотримання вимоги єдиності винаходу вирішуються відповідно до частини п'ятнадцятої цієї статті.

7.5. Розгляд скарг заявника на відмову у видачі патенту.

Заперечення викладається в письмовій формі українською мовою і повинно бути підписано апелянтом або його представником.

Додатки до заперечення можуть бути викладені українською або російською мовою. Якщо ці додатки викладені іншою мовою, то апелянт має подати їх переклад на українську або російську мову за десять днів до початку апеляційного засідання. В іншому разі вони не беруться до уваги.

Заперечення та додатки до нього мають бути оформлені таким чином, щоб їх можна було безпосередньо репродукувати і зберігати тривалий час.

У запереченні зазначаються:

- повне ім'я (найменування) апелянта, його місцезнаходження (місце проживання), вид та номер його засобу зв'язку;
- адреса для листування;
- повне ім'я представника, якщо заперечення подається ним, вид та номер його засобу зв'язку;
- повна назва об'єкта інтелектуальної власності, якого стосується заперечення;
- номер та дата подання заявки (номер та дата міжнародної реєстрації), якої стосується заперечення;
- дата прийняття рішення Держдепартаменту;
- дата одержання апелянтом рішення Держдепартаменту;
- зміст чітко сформульованих вимог апелянта та доводів, що обґрунтовують неправильність рішення Держдепартаменту;
- мотиви, з яких подано заперечення (виклад обставин, якими апелянт обґрунтовує свої вимоги; зазначення доказів, на підставі яких апелянт встановив наявність викладених обставин; законодавство, на підставі якого подається заперечення);
- перелік додатків до заперечення;
- підпис апелянта або його представника. Підпис апелянта, що є юридичною особою, складається з повного найменування посади його повноважної особи, особистого підпису цієї особи, ініціалів, прізвища та скріплюється печаткою.

Заперечення повинно стосуватися лише одного рішення Держдепартаменту.

Заперечення та додатки до нього не повинні містити зневажливих висловлювань щодо інших осіб, а також матеріалів і/або відомостей, що вочевидь не стосуються заперечення.

Тема 8. Міжнародне співробітництво у сфері інтелектуальної власності

8.1. Міжнародні договори, конвенції та угоди у сфері інтелектуальної власності.

8.2. Регіональні міжнародні організації з питань охорони інтелектуальної власності.

8.3. патентування винаходів і корисних моделей в іноземних державах

8.1. Міжнародні договори, конвенції та угоди у сфері інтелектуальної власності.

Основою міжнародної системи інтелектуальної власності є низка угод (25), більшість з яких регулюють правовідносини у сфері промислової власності, а ще декілька – у сфері авторського права і суміжних прав:

1. Конвенція, що засновує Всесвітню організацію інтелектуальної власності.

Договори з охорони прав інтелектуальної власності. Ця група договорів визначає міжнародно-визнані основні стандарти охорони інтелектуальної власності в кожній країні:

2. Договір про патентне право.
3. Паризька Конвенція про охорону промислової власності.
4. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів.
5. Римська конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм та організацій мовлення.
6. Найробський договір про охорону олімпійського символу.
7. Договір про закони щодо товарних знаків.
8. Брюссельська конвенція про розповсюдження несучих програми сигналів, що передаються через супутники.
9. Договір ВОІВ з авторського права.
10. Договір ВОІВ з виконань і фонограм.
11. Договір про міжнародну реєстрацію аудіовізуальних творів.
12. Мадридська угода з недопущення неправдивих або тих, що вводять в оману, зазначень походження товарів.
13. Конвенція про охорону виробників фонограм від несанкціонованого відтворення їхніх фонограм.
14. Вашингтонський договір щодо прав інтелектуальної власності за відношенням до топографій інтегральних мікросхем.

Договори з глобальної системи охорони. Ця група договорів забезпечує, щоб кожна міжнародна реєстрація або подача заявки діяли у будь-якій відповідній державі, що приєдналася до угоди. Послуги, що надає ВОІВ відповідно до цих договорів, спрощують і зменшують вартість підготовки або подачі окремих заявок у всіх країнах, у яких проводиться запит охорони щодо певного права інтелектуальної власності.

15. Договір про патентну кооперацію.

16. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків.
17. Протокол до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків.
18. Гаазька угода про міжнародне депонування промислових зразків.
19. Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів для цілей патентної процедури.
20. Лісабонська угода про охорону місць походження та їх міжнародну реєстрацію.

Договори про класифікації. Ця група договорів створює системи класифікацій, які організують інформацію про винаходи, товарні знаки і промислові зразки в індексовані, керовані структури для полегшення пошуку:

21. Локарнська угода про установлення міжнародної класифікації промислових зразків.
22. Ніццька угода про міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків.
23. Страсбурзька угода про Міжнародну патентну класифікацію.
24. Віденська угода про заснування міжнародної класифікації зображувальних елементів знаків.
25. Міжнародна конвенція про охорону сортів рослин.

Україна ратифікувала 19 з цих угод:

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів 1886 року, учасницею якої Україна є з 31 травня 1995 р.
2. Страсбурзька угода про Міжнародну патентну класифікацію від 24 березня 1971 р. (Україна приєдналася 17 грудня 2008 р.).
3. Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів для цілей патентної процедури від 28 квітня 1977 р., до якого Україна приєдналася 1 листопада 1996 р.
4. Гаазька угода про міжнародну реєстрацію промислових зразків (Гаазький акт, прийнятий 28 листопада 1960 р. та Женевський акт, прийнятий 2 липня 1999 р.), до якої Україна приєдналася 17 січня 2002 р.
5. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків від 14 квітня 1891 р., яка набула чинності для України 25 грудня 1991 р.
6. Протокол до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків від 28 червня 1989 р., який набув чинності для України одночасно із самою угодою.
7. Найробський договір про охорону олімпійського символу від 26 вересня 1981 р., учасницею якого Україна є з 20 грудня 1998 р.

8. Ніццька угода про міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків від 15 червня 1957 р., до якої Україна приєдналася 1 червня 2000 р.
9. Договір про патентну кооперацію від 19 червня 1970 р., чинний для України з 1991 року.
10. Договір про патентне право, прийнятий 1 червня 2000 р. у м. Женеві, до якого Україна приєдналася з 22 листопада 2002 р.
11. Паризька Конвенція про охорону промислової власності 1883 року, учасницею якої Україна стала у 1991 році.
12. Конвенція про охорону виробників фонограм від несанкціонованого відтворення їх фонограм 1971 року, до якої Україна приєдналась у 1999 році.
13. Римська конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм та організацій мовлення 1961 року, до якої Україна приєдналась у 2001 році.
14. Договір про закони щодо товарних знаків, підписаний 27 жовтня 1994 р. у м. Женеві, ратифікований Україною 13 жовтня 1995 р.
15. Міжнародна конвенція з охорони нових сортів рослин від 2 грудня 1961 р., членом якої Україна є з 3 листопада 1995 р.
16. Договір ВОІВ з авторського права 1996 року, до якого Україна приєдналася у 2001 році.
17. Конвенція, що засновує Всесвітню організацію інтелектуальної власності.
18. Договір ВОІВ з виконань і фонограм 1996 року, до якого Україна приєдналася у 2001 році.
19. Всесвітня конвенція про авторське право 1952 року, ратифікована Україною у 1993 році.

8.2. Регіональні міжнародні організації з питань охорони інтелектуальної власності.

Одна з форм міжнародного співробітництва у сфері охорони інтелектуальної власності - діяльність регіональних міжнародних організацій.

Європейська патентна організація (ЄПО). ЄПО засновано 1973 р. відповідно до Європейської патентної конвенції. Основна мета Конвенції - запобігання дублюванню діяльності патентних служб щодо пошуку та експертизи патентних заявок. Конвенція передбачає видачу Європейського патенту Європейським патентним відомством. У кожній

державі-учасниці Конвенції, за винятком держав спільного ринку, виданий Європейський патент діє як національний.

Євразійська патентна організація (ЄАПО). ЄАПО створено відповідно до Євразійської патентної конвенції, яку підписано в Москві 1994 р.

Конвенція передбачає видачу Євразійського патенту, дія якого регулюється тими самими положеннями, що і дія національного патенту, виданого в державі-учасниці. Конвенція дає можливість заявнику подати одну заявку однією мовою (російською) до одного відомства-одержувача. У 2001 р. Конвенція діяла на території дев'яти держав СНД (Азербайджану, Armenії, Білорусі, Казахстану, Киргизстану, Молдови, Російської Федерації, Таджикистану й Туркменистану; Україною Конвенцію не ратифіковано).

Міждержавна рада для координації спільної діяльності зі створення **Міждержавної системи охорони промислової власності держав СНД (МДР).** Підписано в Москві 1993 р. Конвенція об'єднує більшість держав - колишніх Республік СРСР. МДР створено з метою координації спільної Діяльності держав-учасниць, гармонізації національних законодавств, а також допомоги в становленні та розвитку національних патентних систем.

На Африканському континенті діють:

1) **Африканська організація інтелектуальної власності (ОАРІ),** створена 1977 р. для франкомовних держав Центральної та Західної Африки;

2) **Африканська регіональна організація промислової власності (АКІРО),** створена 1976 р. для англомовних держав Африки.

8.3. Патентування винаходів і корисних моделей в іноземних державах.

Стаття 37. Патентування винаходу (корисної моделі) в іноземних державах

1. Будь-яка особа має право запатентувати винахід (корисну модель) в іноземних державах за умови попереднього подання заявки на винахід (корисну модель) до Установи та ненадходження до цієї особи протягом трьох місяців від дати подання зазначеної заявки повідомлення про віднесення заявленого винаходу (корисної моделі) до державної таємниці.

За клопотанням заявника йому надсилається повідомлення щодо можливості патентування винаходу (корисної моделі) в іноземних державах раніше зазначеного строку. За подання клопотання сплачується збір.

Для того, щоб запатентувати винахід в іноземній державі необхідно визначити доцільність патентування винаходу та в яких саме державах Ви можете одержати патент.

Крім традиційної процедури, патентування винаходів в іноземних державах можна здійснити і за такими процедурами:

- згідно з договором про патентну кооперацію;
- згідно з вимогами Європейської патентної конвенції;
- згідно з Євразійською патентною конвенцією.

Відповідно до вибраної процедури необхідно здійснювати дії щодо:

- підготовки та подання заявок на видачу патентів у відповідні патентні відомства;
- сплати зборів за дії, пов'язані з діловодством заявок та одержанням патентів, а також оплати послуг патентних повірених;
- листування з адміністративними та судовими органами при виникненні спорів.

Патентування винаходу в іноземних державах за процедурою договору про патентну кооперацію

Процедура патентування винаходів згідно з Договором РСТ складається з двох етапів: міжнародної фази та національної фази.

Міжнародна фаза включає: подання міжнародної заявки, проведення пошуку, міжнародну публікацію та міжнародну попередню експертизу.

Національна фаза – це процедура розгляду міжнародних заявок у патентних відомствах тих держав, які були вказані та відібрані з урахуванням результатів міжнародного пошуку та міжнародної попередньої експертизи.

Міжнародна заявка складається відповідно до вимог, передбачених Договором РСТ та Інструкцією до нього. Вона повинна містити: заяву, опис винаходу, один або декілька пунктів формули, креслення та реферат. Заявники України можуть скласти заявку російською або англійською мовою. Це залежить від вибору заявником міжнародного пошукового органу, яким є Федеральний інститут промислової власності або ЄПВ. Подається заявка в відомство. Українські заявники подають заявки до Установи.

Пріоритет міжнародної заявки встановлюється за датою подання міжнародної або за датою подання попередньої заявки.

Подання міжнародної заявки супроводжується сплатою мита на користь Міжнародного бюро ВОІВ, міжнародного пошукового органу та відомства.

Патентування винаходу за процедурою РСТ має ряд переваг:

– заявка подається українським заявником до Установи однією мовою;

– за результатами міжнародного пошуку можна вирішити питання стосовно доцільності подальшого патентування винаходу у визначених державах-учасницях, і тільки після одержання позитивного результату пошуку подавати заявки з їх перекладом до національних патентних відомств.

Недолік цієї процедури полягає у порівняно високій вартості, тому патентувати за процедурою РСТ доцільно лише тоді, коли патенти необхідно одержати не менш, ніж у чотирьох – п'яти державах. За цієї умови загальна вартість патентування буде меншою, ніж подання заявки в кожен окрему державу за традиційною процедурою.